

Funded by
the European Union

CEPOV

Manual för förbättrat tvärvetenskapligt samarbete vid identifiering, hänvisning och skydd av brottsoffer

Publicerad 2024

Författare

Paul Pop, docent, juridiska fakulteten, Universitetet i Bukarest, Rumänien

Silvia Antoaneta Berbec, advokat vid Bukarests advokatsamfund, ordförande för föreningen Pro Refugiu, Rumänien

Gabriela Denisa Ionescu, psykolog, föreningen Pro Refugiu, Rumänien

Smaranda Witec, lektor, Fakulteten för sociologi och socialt arbete, Universitetet i Bukarest

Patrizio Gonnella, professor i filosofi och sociologi av rätt, Università Roma Tre, Italien

Federica Borlizzi, doktor i rättssociologi, Università Roma Tre, Italien

Fabi Fugazza, advokat, medlem i italiens advokatsamfund, akademiker och medverkande verkställande direktör vid Coalition for Civil Liberties and Rights

Ruth Nordström, rättslig expert för Scandinavian Human Rights Lawyers

Rebecca Ahlstrand, rättslig expert för Scandinavian Human Rights Lawyers

Natalia Chakroun, juridisk expert vid Solwodi Deutschland e.V.

Anne Derksen, kommunikationsexpert, chef för internationella programavdelningen vid SOLWODI Deutschland e.V.

Hasmik Manukyan, projektledare vid SOLWODI Deutschland e.V.

Denna publikation har finansierats av Europeiska unionen. De åsikter och synpunkter som uttrycks är dock endast författarnas och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens åsikter. Varken Europeiska unionen eller den beviljande myndigheten [Europeiska kommissionen - Programmet för rättvisa] kan hållas ansvariga för dem.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Kapitel 1 - Mekanismen för identifiering, hänvisning och stöd till brottsoffer	5
Kapitel 2 - Förberedelse för att arbeta med brottsoffer, förståelsen av sårbarhet, traumainformerad och könsanpassad kommunikation	19
Kapitel 3 - Skydd av offrens personuppgifter	28
Kapitel 4 - Registrera disaggregerad data om offer för brott	34
Kapitel 5 - Datadelningsavtal (data sharing agreement)	49

Inledning

Publikationen har skrivits inom ramen för projektet 'Addressing the gap in multi-disciplinary cooperation to enhance the protection of victims' rights, 101148912 – CEPOV – JUST-2023-JACC-EJUSTICE, koordinerat av föreningen Pro Refugiu (Rumänien) i partnerskap med juridiska fakulteten vid Universitetet i Bukarest (Rumänien), Italienska koalitionen för medborgerliga friheter och rättigheter, Roma Tre Universitet (Italien), Scandinavian Human Rights Lawyers (Sverige), Solwodi (Tyskland).

Syftet med denna manual är att ge vägledning om de procedurer som organisationer och institutioner som har ansvar för identifiering, hänvisning och bistånd till brottsoffer ska följa, samt de som har specifika roller under rättsprocesser. För att bäst kunna hjälpa brottsoffer är ett brottsoffercentrerat angreppssätt avgörande; inte bara mår offren bättre och återhämtar sig snabbare, utan rättssystemen gynnas också, särskilt genom ett förbättrat deltagande från brottsoffret under hela processen. EU:s direktiv om brottsoffers rättigheter¹ fastställer minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer och säkerställer att personer som har blivit offer för brott erkänns och behandlas med respekt. De måste också få ordentligt skydd, stöd och tillgång till rättvisa. I praktiken finns det dock fortfarande hinder för genomförandet av mekanismer för identifiering, hänvisning och bistånd till brottsoffer, på grund av brist på väl utformade policyer och procedurer, otillräckligt samarbete mellan berörda parter, avsaknad av professionell utbildning om offrens behov samt tillgången på skräddarsydda stödåtgärder för olika typer av brottsoffer. I varje land är det viktigt att det finns omfattande stödtjänster för brottsoffer som riktar sig till alla brottsoffer, tillsammans med specialisttjänster skräddarsydda för specifika brottstyper. Eftersom brottsoffer reagerar olika när det gäller sina behov och reaktioner på brott, är det relevant att det finns tjänster för alla typer av brott, som kan ge stöd till offer med olikartade behov, och att dessa tjänster samarbetar med de som erbjuder skräddarsytt stöd baserat på specifika brott. I många länder finns det olika institutioner och organisationer, och det kan vara extremt utmanande för professionella som kommer i kontakt med offer, och för offren själva, att identifiera den mest lämpliga aktören som kan ge stöd. Att ha kunniga stödtjänster för alla brott och ett väletablerat nätverk med tydliga kompetenser för att också vidarebefordra offer till specialisttjänster besparar individer från att förlora dyrbar tid på att själva leta efter de mest lämpliga tjänsterna.

---

1 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer och som ersätter rådets rambeslut 2001/220/RIF, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-?qid=1421925131614&uri=CELEX:32012L0029>

Kapitel 1

Mekanismen för identifiering, hänvisning och stöd till brottsoffer

Detta kapitel syftar till att ge praktiska riktlinjer för varför och hur mekanismer för identifiering, hänvisning och stöd till brottsoffer ska utformas, genom att ta hänsyn till nyckelaktörer samt deras specifika kompetenser och roller. Syftet med sådana mekanismer är att säkerställa att brottsoffers grundläggande rättigheter respekteras.

Definition av mekanismen

EU har etablerat omfattande och grundläggande rättighetsstandarder för att stödja och skydda brottsoffer. Inom Europeiska unionen (EU) stöds mekanismer för identifiering, hänvisning och stöd av övergripande lagstiftning som fastställer minimistandarder för alla brottsoffer. [Direktivet om brottsoffers rättigheter](#)² fastställer minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer och säkerställer att personer som drabbats av brott erkänns och behandlas med respekt. De ska också få adekvat skydd, stöd och tillgång till rättvisa, vilket säkerställer lika tillgång till tjänster i alla medlemsstater. Direktivet betonar vikten av mekanismer som är inkluderande och skyddande för alla individer som påverkats av brott, utan att särbehandla specifika offergrupper.

Direktivet om brottsoffers rättigheter underlättar brottsoffers tillgång till rättvisa genom att förplikta medlemsstaterna att tillhandahålla information om rättsprocesser och stödja och skydda brottsoffer i enlighet med deras individuella behov. Brottsoffer har till exempel rätt att bli hörda under rättsprocesser och att lämna bevis, rätt till rättshjälp när de deltar i brottmålsprocesser som parter, samt rätt till ett beslut om ersättning från gärningspersonen. För att ytterligare stärka brottsoffers rättigheter³ antog Kommissionen ett förslag om att ändra direktivet

---

2 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer och som ersätter rådets rambeslut 2001/220/RIF, tillgängligt på: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1421925131614&uri=CELEX:32012L0029>

3 2022 antog kommissionen utvärderingen av direktivet om brottsoffers rättigheter. Det visar att direktivet under de senaste tio åren har bidragit till att förbättra livet för offren. Det finns dock situationer där inte alla offer helt kan lita på sina rättigheter på grund av bristande precision i utformningen av vissa av rättigheterna i direktivet. Brister identifierades i förhållande till de fem huvudsakliga rättigheterna. I vissa medlemsstater

om brottsoffers rättigheter⁴, vilket syftar till att ge bättre information, stöd och skydd till brottsoffer genom bland annat tillgång till E-juridik (e-justice) och att ge dem möjlighet att delta mer effektivt i brottmålsprocesser.

En mekanism för identifiering, hänvisning och stöd till brottsoffer är ett koordinerat system som syftar till att säkerställa att brottsoffer erkänns, kopplas till lämpliga tjänster och får omfattande stöd. Dessa mekanismer är utformade för att vara inkluderande och att tjäna alla brottsoffer, oavsett brottets art, bakgrund eller utsatthet. Dessa system måste fungera utan diskriminering och vara anpassningsbara till de olika behov som brottsoffer har.

Trots att EU:s direktiv om brottsoffers rättigheter är ett betydelsefullt verktyg för att säkerställa skyddet av brottsoffers rättigheter, finns det fortfarande behov av förbättringar, särskilt när andra lagar prioriteras. Ett exempel på ett sådant fall är utvecklingen kring irreguljär migration och migrationsrestriktioner i medlemsstaterna. Dessa förändringar har lett till nya utmaningar för offer för människohandel och andra brott.

EU:s nuvarande migrationspolitik sätter immigrationskontroll före människors rättigheter och behov. Det är därför ännu viktigare att stärka rättigheterna för brottsoffer och offer för människohandel och skydda dem från diskriminering genom att reformera direktivet om brottsoffers rättigheter. Ett paradoxalt förhållande uppstår dock när brottsoffers rättigheter sätts i kontrast till EU:s migrationspolitik: immigrationskontroll prioriteras framför en individs rättigheter och behov. Att vara papperslös eller ha en osäker uppehållsstatus gör människor mottagliga för misshandel, övergrepp och allvarliga former av utnyttjande, inklusive människohandel och tvångsarbete. När migrationsstatus sammanfaller med andra former av diskriminering, som kön, etniskt eller socialt ursprung, sexuell läggning eller könsidentitet och funktionshinder, förvärras missbruket. Missbruket kan också komma genom åtgärder från offentliga myndigheter (t.ex. polis, gränsvakter, personal vid migrationsförvar).

Aktörer involverade i mekanismen

---

har framstegen dessutom varit långsamma när det gäller tillhandahållande av stödtjänster, rapportering av brott och se till att alla offer kan dra nytta av skyddsåtgärder och har effektiva rättsmedel till förfogande för att ifrågasätta åtgärderna för att skydda dem från sekundära och upprepade mobbing. FRA (2023), Underpinning victims' rights: supporttjänster, rapportering och skydd <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/victims-rights>

4 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Effektivt rättsskydd och tillgång till rättvisa/ Årsrapport 2023 om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, tillgänglig på: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0786>

Mekanismen för identifiering, hänvisning och hjälp till brottsoffer bygger på ett samarbetsnätverk av intressenter. Varje aktör som är involverad spelar en specifik roll, som bidrar till den övergripande processen som säkerställer att offer får rätt stöd i rätt tid.

1. Intressenter som identifierar brottsoffer:

Dessa är de första kontaktpunkterna för brottsoffer och ansvarar för att känna igen tecken på viktimisering och initiera hänvisningsprocessen:

- **Brottsbekämpande myndigheter:** Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter är ofta de första som svarar på brott. Deras roll innebär att identifiera offer under brottsutredningar eller nödsituationer och att säkerställa deras omedelbara säkerhet. De dokumenterar även brottet och gör nödvändiga hänvisningar till stödåtgärder.

I hela EU är polisen den primära kontaktpunkten för brottsoffer. Polisen har specialiserade enheter för offerhantering som bedömer offrets behov direkt efter en händelse. Dessutom är polisen i de flesta medlemsstater utbildade för att identifiera utsatta offer, såsom barn eller offer för våld i nära relationer, och hänvisa dem till specialiserade tjänster. Generellt sett är polisen det första offret har kontakt med efter ett brott och för de flesta människor är detta första gången de hör om brottsofferservice och det stöd som finns tillgängligt. Polisen spelar en viktig roll i att hänvisa brottsoffer till relevanta stödtjänster. Hänvisningen ska göras på ett respektfullt sätt, med hänsyn till eventuella effekter brottet haft på offret, samtidigt som information om tillgång till och behov av stödtjänster för offer ges.⁵

- **Hälso- och sjukvårdspersonal:** Läkare och sjuksköterskor möter ofta offer för fysiskt eller psykiskt trauma. De är utbildade för att identifiera offer som kan behöva ytterligare hjälp utöver medicinsk vård och kan hänvisa dem till specialiserade tjänster.

Läkare, sjuksköterskor och ambulanspersonal i EU-länder spelar ofta en avgörande roll i att identifiera brottsoffer. Vårdpersonal är enligt lag skyldiga att rapportera fall där de misstänker missbruk, särskilt om det gäller minderåriga eller våld i nära relationer. De flesta medlemsstater utbildar vårdpersonal att känna igen tecken på människohandel eller våld och att rapportera misstänkta fall till myndigheterna.

---

5 Manual för Effektiv och Säker Hänvisning av Offer, Publicerad av Victoria, februari 2020, tillgänglig på: <https://victim-support.eu/wp-content/uploads/2021/02/Manual-final-for-print.pdf>

- **Socialtjänst:** Socialarbetare och välfärdsmyndigheter interagerar med individer i utsatta situationer och kan identifiera brottsoffer genom sina rutintjänster. De är utbildade att känna igen tecken på missbruk, försummelse eller utnyttjande och hänvisa offer till lämpliga stödorganisationer.

Dessa aktörer är avgörande för att identifiera brottsoffer, särskilt de som finns i marginaliserade samhällen. Socialarbetare och välfärdsmyndigheter, som en del av dessa tjänster, är ofta den första kontaktpunkten för individer i utsatta situationer. Genom sin utbildning är de skickliga på att identifiera tecken på victimisering, även i fall där individer inte själva identifierar sig som offer. Genom att bygga förtroende och skapa en trygg miljö erbjuder socialtjänsten ett skyddat utrymme där offer kan söka hjälp. De erbjuder skraddarsytt stöd genom att koppla ihop offer med lämpliga resurser och säkerställa tillgång till emotionellt, juridiskt och praktiskt stöd. Genom samordnade insatser hanterar dessa tjänster inte bara omedelbara behov utan stödjer också offrens långsiktiga återhämtning och återintegrering i samhället, och fungerar som en bro mellan offret och det bredare nätverket av skydd och vård i hela EU.

- **Gemenskapsorganisationer och icke-statliga organisationer:** Icke-statliga organisationer (NGO:er) och samhällsbaserade organisationer spelar ofta en avgörande roll i att identifiera offer, särskilt de som kan vara tveksamma att vända sig till formella institutioner som polisen. Dessa aktörer arbetar nära de lokala samhällena och är ofta betrodda av offren, vilket gör dem till viktiga aktörer i identifieringsprocessen.

Dessa organisationer spelar en avgörande roll i att nå ut till offer som annars kanske skulle förbli oidentifierade av traditionella system, ofta genom att fylla luckor i stödet och underlätta tillgången till specialiserade resurser över hela EU.

Dessa icke-statliga organisationer över hela EU:s medlemsstater är avgörande för att stödja brottsoffer och använder ofta sina omfattande nätverk för att hjälpa offer för en mängd olika brott. Med sina nätverk i flera europeiska länder sträcker sig dessa organisationer sitt stöd till att effektivt stödja utsatta migrantsamhällen och hjälper till att identifiera offer och ge skraddarsytt stöd.

Genom aktivt engagemang med lokalsamhällen bygger dessa organisationer förtroende och identifierar offer för olika brott, inklusive arbets- och sexuell exploatering, människohandel och könsrelaterat våld. De erbjuder viktiga tjänster som juridisk rådgivning, skydd, barnomsorgstjänster, hälso- och sjukvård, etc. Dessa organisationer strävar efter att ge psykosocialt stöd och koppla samman offer för trauma med nödvändiga resurser, och identifierar ofta individer som tvekar att kontakta polisen på grund av en osäker juridisk status.

- **Rättsliga myndigheter:** Domare och åklagare som är involverade i brottmål kan identifiera offer genom vittnesmål eller fallbeskrivningar, särskilt under domstolsförhandlingar.

Åklagare och domare i EU är i ökande grad involverade i att identifiera offer under brottmålsförfaranden. De rättsliga myndigheterna arbetar med specialiserad personal för offerstöd för att identifiera utsatta individer, såsom minderåriga eller offer för sexuellt våld, som kan behöva ytterligare stöd under rättegången.

I många medlemsstater arbetar specialiserade enheter i domstolar nära socialtjänsten för att identifiera och stödja utsatta offer, såsom barn, under vittnesmål. Domare kan hänvisa offer till skyddsåtgärder eller rådgivning. Dessutom är domare skyldiga att bedöma offrets behov i brottmål, särskilt i fall av våld i nära relationer. De samordnar med offerstödorganisationer för att säkerställa att offren har tillgång till rättshjälp och psykologiskt stöd. I vissa EU-medlemsstater finns särskilda protokoll för ärenden om könsbaserat våld. Domare samarbetar med tvärvetenskapliga team för att identifiera offrets behov, såsom besöksförbud och hänvisningar till nödbostäder.

2. Hänvisande enheter:

De enheter som är ansvariga för att vidarebefordra offer till lämpliga stödtjänster när de väl har identifierats:

- **Brottsbekämpande myndigheter:** Förutom sin roll som identifierare av brott hänvisar polismyndigheter offer till socialtjänst, rättshjälp eller specialiserade stödorganisationer för att säkerställa att deras omfattande behov tillgodoses.
- **Sjukvårdsinrättningar:** Sjukhus och kliniker hänvisar brottsoffer till psykologiska tjänster, rättslig hjälp eller samhällsorganisationer, särskilt vid allvarliga trauman eller missbruk.
- **Socialtjänst och välfärdsmyndigheter:** Socialarbetare underlättar hänvisningen av offer till olika tjänster, inklusive juridiskt, boende och känslomässigt stöd, beroende på offrets specifika behov.
- **Ambassader och konsulat:** När brott begås mot individer utomlands, hänvisar ambassader och konsulat sina medborgare till juridisk, medicinsk eller psykologisk hjälp i värdlandet.

3. Mottagande enheter:

De enheter som ansvarar för att ge direkt stöd och tjänster till offren när de hänvisas. Hänvisningssystem och rutiner för brottsoffer inom EU är avgörande för att

säkerställa att offer får omfattande stöd anpassat efter deras behov. Offren behöver snabb tillgång till tjänster som kan hjälpa dem med deras omedelbara och långsiktiga behov, från fysisk säkerhet till känslomässigt stöd. Inom EU involverar hänvisningssystem ofta flera steg, inklusive identifiering, skydd, hänvisning och assistans. Tillgängligheten och kvaliteten på dessa tjänster varierar dock mellan medlemsstaterna, särskilt mellan **generella** och **specialiserade stödtjänster**.

- **Generellt stöd och tjänster för brottsoffer:** Dessa tjänster erbjuder hjälp till alla brottsoffer, oavsett brottets specifika natur. Generella tjänster är avgörande eftersom de erbjuder ett brett spektrum av stöd, inklusive emotionellt, juridiskt och ekonomiskt stöd. I vissa EU-medlemsstater erbjuder nationella brottsofferorganisationer en enhetlig kontaktpunkt för brottsoffer, vilket hjälper dem att navigera i olika former av hjälp. Däremot, i länder där sådana tjänster saknas, kan brottsoffer möta svårigheter att få tillgång till hjälp.

Nyckelkompetenser för generellt stöd och tjänster för brottsoffer

- » **Emotionellt och psykologiskt stöd:** Generella stödtjänster erbjuder initialt psykologiskt stöd, vilket hjälper brottsoffer att bearbeta trauma och hantera sina upplevelser. Dessa tjänster använder ofta utbildade rådgivare som är utrustade för att erbjuda grundläggande terapeutiskt stöd.
- » **Information och vägledning:** Dessa tjänster informerar brottsoffer om deras rättigheter, såsom rätt att delta i brottmålsprocesser och tillgång till ersättning eller rättslig upprättelse. De ger praktisk information om hur rättssystemet fungerar.
- » **Hänvisning till specialiserade tjänster:** Generella tjänster identifierar brottsoffer som kan behöva mer specialiserad vård och underlättar hänvisning till relevanta organisationer. Detta är särskilt viktigt i medlemsstater där det finns begränsade specialiserade tjänster.
- » **Specialiserade stödtjänster:** Dessa tjänster är anpassade för att möta de specifika behoven hos vissa kategorier av brottsoffer, såsom de som drabbats av allvarliga brott som människohandel, sexuellt våld eller våld i nära relationer. Specialiserade tjänster erbjuder målinriktat stöd, inklusive traumabearbetning, juridisk rådgivning och skyddstjänster. Dessa organisationer har ofta expertkunskap om hur man hanterar komplexa fall och samarbetar nära med andra aktörer.

Nyckelkompetenser för specialiserade stödtjänster

- » **Traumainformerad terapi och rådgivning:** Specialister inom tjänster för människohandel eller sexuellt våld har ofta traumainformerad utbildning, vilket gör att de kan hantera den djupa psykologiska påverkan av dessa brott.
- » **Juridiskt stöd och påverkansarbete:** Specialisttjänster är väl insatta i de specifika rättsliga ramverken kring vissa brott, såsom människohandel eller våld i nära relationer. De vägleder brottsoffer genom komplexa juridiska processer och företräder dem.
- » **Omfattande ärendehantering:** Dessa tjänster erbjuder ofta långsiktig, holistisk ärendehantering, vilket kan inkludera hjälp med boende, utbildning och sysselsättning, vilket är avgörande för fullständig återhämtning för brottsoffer från allvarliga brott som människohandel.

Specialiserade stödorganisationer i EU:s medlemsstater

Dessa specialiserade organisationer erbjuder brottsofferfokuserat stöd som inte bara tar hand om omedelbara behov utan också långsiktig återhämtning, återintegration och stärkande av självständighet.

Specialiserade stödorganisationer spelar en kritisk roll i att ge anpassat och brottsoffercentrerat stöd till personer som drabbats av människohandel, utnyttjande och könsbaserat våld. Dessa organisationer går bortom allmän hjälp genom att erbjuda djupgående expertis och personlig vård för att hjälpa överlevande att återhämta sig, återintegreras i samhället och återfå självständighet. Deras fokus ligger inte bara på att tillgodose omedelbara behov utan också på att säkerställa långsiktig återhämtning, stärkande och systematisk förändring.

Medan generella stödtjänster erbjuder tillgänglighet och ett brett stödnätverk, ger specialiserade stödtjänster den djupgående expertis som krävs för att hantera komplexa fall. Ett samordnat angreppssätt, där båda typerna av tjänster är tillgängliga och effektiva nätverk, säkerställer att brottsoffer kan få omfattande vård som är anpassad efter deras unika omständigheter. I medlemsstater där en eller båda tjänsttyperna är underutvecklade, står brottsoffer inför betydande nackdelar, vilket ofta leder till sekundär viktimisering eller obesvarade långsiktiga behov.

Huvudfunktioner och tjänster hos specialiserade stödorganisationer

- » **Brottsofferfokuserad vård**

Specialiserade stödorganisationer prioriterar brottsoffrets behov och säkerställer att deras tjänster är traumainformerade och anpassade till varje individs specifika omständigheter. Dessa organisationer känner till att offer för människohandel, utnyttjande och våld ofta möter komplexa, mångfacetterade utmaningar som kräver specialiserade insatser.

» **Krisintervention och skydd**

En av de mest omedelbara tjänster dessa organisationer erbjuder är krisintervention, vilket inkluderar säker bostad för brottsoffer. Detta ger skydd från deras utnyttjare eller misshandlare och låter dem börja läkningsprocessen i en säker miljö. Skyddade boenden är ofta utrustade med 24-timmars stöd och är designade för att vara en säker fristad för dem som flyr farliga situationer.

» **Psykosocialt stöd och rådgivning**

Offer för människohandel och könsbaserat våld upplever ofta svår psykologiskt trauma. Specialiserade organisationer erbjuder rådgivning och psykisk hälsostöd för att hjälpa brottsoffer att bearbeta sina upplevelser och återupbygga sitt emotionella välbefinnande. Detta stöd ges vanligtvis av utbildade yrkespersoner, inklusive psykologer och socialarbetare, som specialiserar sig på återhämtning efter trauma och missbruk.

» **Juridisk hjälp och påverkansarbete (advocacy)**

Många överlevande från människohandel och utnyttjande står inför juridiska utmaningar, såsom att navigera asylprocedurer, få rättvisa för brott begångna mot dem eller söka rättslig upprättelse för sina upplevelser. Specialiserade organisationer erbjuder juridisk rådgivning, hjälp med domstolsprocesser och företräder brottsoffer på deras vägnar både på nationell och internationell nivå. Påverkansarbete kan också inkludera arbete för att förbättra lagar och policyer angående människohandel, utnyttjande och könsbaserat våld.

» **Återintegration och bemyndigande**

Utöver att ta hand om omedelbara säkerhets- och hälsobehov, arbetar specialiserade organisationer med överlevande för att underlätta deras återintegration i samhället. Detta kan innefatta ett brett spektrum av tjänster, såsom yrkesutbildning, anställningsstöd, utbildningsprogram och livsfärdigheter. Genom att ge överlevande praktiska färdigheter och stöd hjälper dessa organisationer dem att återfå autonomi och självständighet, vilket är avgörande för att säkerställa långsiktig återhämtning och förhindra reviktisering.

» **Belysa och förebygga**

Många specialiserade stödorganisationer engagerar sig i påverkansarbete och offentliga kampanjer för att ta itu med de grundläggande orsakerna till männ-

iskohandel och könsbaserat våld. Dessa initiativ syftar till att informera allmänheten, beslutsfattare och andra intressenter om verkligheten kring dessa frågor, förespråka för starkare rättsliga ramverk och uppmuntra förebyggande åtgärder. Utöver direkt stöd till brottsoffer, arbetar dessa organisationer för att adressera systematiska problem, minska stigma och förebygga framtida viktimisering.

» **Nätverksbyggande och samarbete**

Specialiserade organisationer samarbetar ofta med andra aktörer, såsom rättsväsende, hälso- och sjukvårdsleverantörer och socialtjänst, för att säkerställa att överlevande får ett omfattande stödpaket. Genom att samordna insatser med statliga och icke-statliga aktörer stärks svaret på människohandel och könsbaserat våld, vilket säkerställer att inga överlevande lämnas utan de resurser de behöver för återhämtning och stärkande.

Genom att fokusera på skräddarsydd, brottsoffercentrerad vård, hjälper dessa organisationer inte bara brottsoffer med omedelbar säkerhet utan också med långsiktig återintegration i samhället. Deras omfattande angreppssätt inkluderar inte bara direkt tjänster, utan också arbete för att påverka policy och för systematisk förändring, vilket säkerställer en mer skyddande miljö för utsatta individer.

4. Enheter som tillhandahåller juridisk, social och hälsorelaterat stöd:

Dessa enheter säkerställer att brottsoffrets omfattande behov tillgodoses:

- **Juridiska hjälptjänster:** Brottsoffer behöver ofta juridisk hjälp för att navigera rättsprocesser, förstå sina rättigheter och söka ersättning. Juridiska hjälptjänster erbjuder gratis eller låga avgifter för att säkerställa att brottsoffer inte missgynnas av ekonomiska hinder.
- **Hälso- och sjukvårdstjänster:** Medicinska yrkespersoner är avgörande för att ge omedelbar vård till brottsoffer som orsakats för fysiskt våld eller psykisk trauma. Utöver initial behandling, erbjuder hälso- och sjukvårdstjänster också långsiktig vård, inklusive terapi och rehabilitering.
- **Sociala och välfärdstjänster:** Socialarbetare hjälper brottsoffer med bredare sociala behov som boende, anställningsstöd och återintegration i samhället. Välfärdsmyndigheter spelar en stor roll för att säkerställa att brottsoffer återfår sin stabilitet och självständighet.

Principer för ett hänvisningssystem

För att ett hänvisningssystem ska vara effektivt för att hjälpa brottsoffer, måste flera nyckelprinciper beaktas:

- **Brottsoffercentrerat angreppssätt:** Alla åtgärder inom hänvisningssystemet bör prioritera brottsoffrets välbefinnande och säkerhet. Ett brottsoffercentrerat angreppssätt säkerställer att tjänsterna anpassas efter individuella behov och erbjuder respekt, integritet och stärkande genom hela processen. Brottsoffer ska ha en röst i att bestämma vilket stöd de får.
- **Förtroende och samarbete:** Att bygga förtroende mellan brottsoffer och tjänsteleverantörer är avgörande. Detta förtroende främjas genom transparent kommunikation och konsekvent stöd. Samarbete mellan olika aktörer – såsom rättsväsende, hälso- och sjukvårdstjänster och NGO:s – är nödvändigt för att ge ett sammanhängande och samordnat stöd.
- **Avtal och protokoll:** Att etablera avtal mellan olika myndigheter säkerställer tydliga roller och ansvarsområden, vilket minskar förseningar och förvirring i hänvisningsprocessen. Dessa avtal hjälper till att strömlinjeforma samarbetet och garanterar att brottsoffer inte faller mellan stolarna i systemet.
- **Inkludering och icke-diskriminering:** Hänvisningssystem måste vara inkluderande och säkerställa att alla brottsoffer, oavsett kön, nationalitet, etnicitet eller brottstyp, har lika tillgång till stöd. Tjänster bör utformas för att vara tillgängliga för alla, även för dem med funktionsnedsättningar eller språkbarriärer.
- **Säkerhet och sekretess:** Att skydda brottsoffrets säkerhet och integritet är av största vikt. Hänvisningssystem måste säkerställa att information delas ansvarsfullt och respektera brottsoffrens sekretess, samtidigt som ytterligare skada eller risk för deras säkerhet undviks.

Vikten av att utvärdera hänvisningssystemet

Regelbunden utvärdering av hänvisningssystemet är avgörande för att säkerställa att det förblir effektivt, lyhört och brottsoffercentrerat. Kontinuerlig övervakning hjälper till att identifiera brister, ineffektivitet och förbättringsområden.

Sedan 2010 har kommissionens årliga rapporter om EU:s stadga om grundläggande rättigheter haft som mål att övervaka framsteg, öka transparensen och främja en kultur för grundläggande rättigheter inom EU. [2023 års rapport](#), som följer den tematiska ansatsen som inleddes 2021, fokuserar på effektiv rättsligt skydd och tillgång till rättvisa, en prioritering som ingår i [Europakommissionens strategi från 2020](#) för att stärka tillämpningen av stadgan om grundläggande

rättigheter inom EU.⁶

Vad som ska utvärderas:

- **Effektiviteten i identifiering och hänvisningsprocesser:** Det är viktigt att bedöma hur snabbt och korrekt brottsoffer identifieras och hänvisas till stödtjänster. Förseningar i dessa processer kan allvarligt påverka brottsoffers återhämtning och tillgång till rättvisa.
- **Kvaliteten på stödtjänst:** Att utvärdera kvaliteten på de tjänster som erbjuds – som juridisk hjälp, hälsovård och emotionellt stöd – hjälper till att säkerställa att brottsoffer får den hjälp de behöver. Brottsoffers feedback är en viktig del av denna utvärdering, eftersom deras erfarenheter ger värdefulla insikter i tjänsternas effektivitet.
- **Samarbete mellan myndigheter:** Hänvisningssystemets framgång beror starkt på samarbetet mellan olika aktörer. Utvärderingar bör bedöma hur väl myndigheter samarbetar och identifiera eventuella kommunikationshinder eller luckor i tjänsteleverans.

Hur utvärderingen ska genomföras:

- **Kvantitativ data:** Detta inkluderar insamling av data om antalet identifierade, remitterade och assisterade brottsoffer, samt tidsramar för varje steg i processen. Data om tjänsteanvändning och resultat är också avgörande för att bedöma systemets totala effektivitet.
- **Kvalitativ data:** Feedback från offer för människohandel, tjänsteleverantörer och andra aktörer är avgörande för att förstå hur systemet fungerar i praktiken. Kvalitativa bedömningar hjälper till att identifiera områden där systemet kan göras mer brottsoffervänligt och lyhört.

Vem som bör utvärdera och när:

Utvärdering bör genomföras av en oberoende enhet för att säkerställa objektivitet och ansvarighet. Denna enhet kan inkludera statliga myndigheter, oberoende revisorer eller icke-statliga organisationer som specialiserar sig på brottsoffertjänster. Utvärderingar bör genomföras regelbundet – minst en gång per år – så att

---

6 2023 års rapport om tillämpningen av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, 15 januari 2024 // Publicerad i tryckt [nummer 4/2023](#) av [Dr. Anna Pingén](#), tillgänglig på: <https://eucrim.eu/news/2023-report-on-application-of-the-character-of-fundamental-rights-in-the-eu/>

förbättringar kan implementeras i rätt tid.

I Europeiska unionen utförs utvärderingen av skyddssystem för offer, inklusive de för att identifiera och hänvisa offer för människohandel eller andra brott, genom en rad mekanismer utformade för att säkerställa att dessa system fungerar effektivt, öppet och i ett offercentrerat sätt. Dessa utvärderingsmekanismer involverar vanligtvis oberoende organ, både statliga och icke-statliga, som övervakar, bedömer och rapporterar om genomförandet av lagar och policyer som påverkar offren. Deras roll är avgörande för att säkerställa ansvarsskyldighet, identifiera luckor eller ineffektivitet och föreslå förbättringar av nationella och EU-omfattande insatser.

Utvärderingsmekanismer och organ

Utvärdering av system för hänvisning av brottsoffer utförs av specialiserade organ som vanligtvis genomför oberoende bedömningar och tar fram datadrivna rapporter. Dessa organ har till uppgift att övervaka medlemsländernas efterlevnad av både nationella och internationella rättsliga standarder, samt EU-direktiv som syftar till att skydda brottsoffers rättigheter.

1. **Oberoende övervakning:** Utvärderingsprocessen genomförs av oberoende organ som arbetar separat från de regeringar de utvärderar. Dessa organ består vanligtvis av experter inom relevanta områden, som rättsväsendet, brottsofferstöd, mänskliga rättigheter och folkhälsa. Deras oberoende säkerställer att utvärderingarna är objektiva, opartiska och baserade på faktadata.
2. **Datainsamling och rapportering:** Utvärdering innebär både kvalitativ och kvantitativ datainsamling. Kvantitativ data inkluderar antalet identifierade och hänvisade brottsoffer, tidpunkten för hänvisningarna och tillgången på tjänster. Kvalitativ data samlas in genom feedback från offer för människohandel, tjänsteleverantörer och andra intressenter. Denna data hjälper till att bedöma inte bara systemets effektivitet utan även dess respons på brottsoffers behov.
3. **Övervakning av efterlevnad av rättsliga standarder:** En av de huvudsakliga rollerna för utvärderingsorgan är att bedöma hur effektivt medlemsländerna genomför internationella konventioner och EU-direktiv som syftar till att skydda brottsoffer. Dessa organ övervakar de rättsliga ramverk och operativa procedurer som finns, och säkerställer att de är i enlighet med grundläggande rättigheter och internationella människorättsstandarder.
4. **Samordning mellan myndigheter:** Ett annat fokus för utvärderingen är samarbetet mellan de olika myndigheter som är involverade i brottsofferstöd.

Detta kan omfatta rättsväsende, socialtjänst, vårdpersonal och rättshjälpsorganisationer. Effektivt samarbete mellan myndigheter är nyckeln till att ge omfattande stöd till brottsoffer, och utvärderingsorgan bedömer hur väl dessa myndigheter arbetar tillsammans, samt letar efter kommunikationsproblem eller brister i tjänsteutbudet.

5. **Rekommendationer för förbättring:** Efter att ha bedömt hänvisningssystemet och kvaliteten på brottsofferstödjtjänsterna, utfärdar utvärderingsorgan rapporter som innehåller resultat och rekommendationer för förbättring. Dessa rekommendationer kan omfatta ändringar av rättsliga ramverk, förbättringar av samarbete mellan myndigheter eller utvidgning av de tjänster som är tillgängliga för brottsoffer. Målet är att ge handlingsbara insikter som leder till bättre skydd för brottsoffer och mer effektiva stödsystem.
6. **Regelbundna och omfattande utvärderingar:** För att säkerställa kontinuerlig förbättring genomförs utvärderingar regelbundet, vanligtvis årligen. Detta möjliggör löpande övervakning av framsteg och identifiering av nya problem. Regelbundna utvärderingar hjälper också till att följa upp genomförandet av tidigare rekommendationer och säkerställer att nödvändiga förändringar görs.
7. **Samarbete med intressenter:** Utvärderingsorgan samarbetar ofta med icke-statliga organisationer (NGO:er), civilsamhällsgrupper och andra intressenter. Dessa enheter kan bidra med värdefulla insikter baserade på deras arbete med brottsoffer och deras förståelse för de praktiska utmaningar som finns i systemet. Detta samarbete säkerställer att utvärderingarna grundar sig på verkliga erfarenheter och att brottsoffers röster hörs.

Utvärderingsorganens roll

Huvudrollen för utvärderingsorganen i EU:s medlemsländer är att säkerställa effektiviteten, transparensen och responsiviteten hos systemen för brottsofferstöd. De hjälper till att säkerställa att identifierings- och hänvisningsprocesserna fungerar som de ska, att brottsoffer får lämpligt stöd och att samarbetet mellan myndigheter fungerar effektivt. De spelar också en viktig roll i att hålla stater ansvariga för sina förpliktelser enligt EU-lagstiftning och internationella människorättsramverk.

Dessa organ hjälper till att säkerställa att EU och dess medlemsländer upprätthåller höga standarder för brottsoffers skydd och kontinuerligt förbättrar tjänster och rättsliga ramverk för att bättre möta behoven hos de som drabbats av brott. Regelbundna utvärderingar främjar en kultur av ansvar och transparens, vilket är avgörande för att upprätthålla förtroendet hos brottsoffer och allmänheten för rättssystemet.

Sammanfattningsvis spelar dessa oberoende utvärderingsorgan en avgörande roll i att stärka skydds- och stödsystemen för brottsoffer och säkerställa att de är brottsoffercentrerade, effektiva och i linje med internationella människorättsstandarder. Deras arbete bidrar avsevärt till EU:s bredare mål att säkerställa rättvisa, ansvar och skydd av grundläggande rättigheter för alla individer.

Avslutningsvis är ett välfungerande system för identifiering, hänvisning och bistånd till brottsoffer avgörande för att säkerställa att brottsoffer över hela EU får det stöd och skydd de behöver. Regelbundna utvärderingar och efterlevnad av centrala principer säkerställer att dessa system förblir effektiva, inkluderande och brottsoffercentrerade.

Kapitel 2

Förberedelse för att arbeta med brottsoffer, förståelsen av sårbarhet, traumainformerad och könsanpassad kommunikation

Detta kapitel utforskar de olika kategorierna av psykiskt trauma och sårbarhet i samband med brottsoffer och undersöker hur yrkesverksamma kan hantera dessa utmaningar samtidigt som de ger effektiv och medkännande vård genom att fokusera på de centrala principer som ligger till grund för framgångsrikt samarbete och ett brottsoffercentrerat förhållningssätt.

Psykiskt trauma och sårbarhet – definition av termer

Psykiskt trauma och sårbarhet är grundläggande begrepp för att förstå mänskligt beteende, känslomässiga reaktioner och effekterna av olika livserfarenheter. Även om dessa termer ofta används i liknande sammanhang, beskriver de olika aspekter av människans upplevelse.

Psykiskt trauma refererar till de känslomässiga, kognitiva och fysiologiska reaktionerna som följer av en händelse eller en serie händelser som är överväldigande, påfrestande eller skadliga. Traumat kan uppstå från situationer som fysiskt, känslomässigt eller sexuellt missbruk, utsatthet för våld, naturkatastrofer, olyckor eller betydande livsomvälvande händelser. Det är en upplevelse som lämnar ett långvarigt avtryck på individens mentala och känslomässiga hälsa.

Trauma är inte begränsat till enstaka, dramatiska händelser; det kan också ackumuleras över tid i form av kronisk stress, pågående känslomässigt missbruk och/eller våld eller försummelse. Effekterna av trauma varierar från person till person, beroende på faktorer som händelsens allvar, individens copingmekanismer, deras tidigare traumaerfarenheter och det stödsystem som finns tillgängligt.

De känslomässiga reaktionerna på trauma kan inkludera känslor av hjälplöshet, rädsla, ilska och sorg, samt symptom som ångest, depression, återupplevelser (Flashbacks) och svårigheter att bilda hälsosamma relationer. Traumatiska upplevelser kan ha en djupgående inverkan på individens självuppfattning, världs-

bild och förmåga att fungera i vardagen.

Sårbarhet, däremot, handlar om graden av benägenhet att utsättas för skada, vare sig det är känslomässig, fysisk eller social skada. I ett psykologiskt sammanhang refererar sårbarhet till en individs ökade risk att uppleva psykiskt lidande när de ställs inför stressfaktorer, motgångar eller traumatiska händelser. Sårbarhet handlar inte bara om att vara utsatt för fara eller skada; det handlar också om de interna egenskaper som kan öka en individs känslighet för psykiska skador (t.ex. genetiska predispositioner, personlighetsdrag eller tidigare erfarenheter) och externa faktorer (t.ex. fattigdom, social isolering, diskriminering eller brist på tillgång till stödsystem).

Sårbarhet är inte alltid negativt, det kan också vara en källa till tillväxt och gemenskap. Men i samband med trauma är sårbarhet ofta kopplad till utsatthet för skada. Sårbara individer kan ha svårare att hantera stress och motgångar, vilket gör att de är mer benägna att uppleva långvariga psykiska effekter när de konfronteras med en traumatisk händelse.

En individs sårbarhet kan påverka hur de reagerar på traumatiska upplevelser, och efterverkningarna av trauma kan öka en individs sårbarhet för framtida skador, vilket gör att sårbarhet både kan vara en predisponerande faktor och en konsekvens av trauma.

Sårbarhet i samband med yrkesarbete med brottsoffer

I sammanhanget av yrkesarbete med brottsoffer handlar sårbarhet inte bara om fysisk eller känslomässig ömtålighet; det handlar också om de relationella dynamikerna mellan brottsoffer och de yrkesverksamma som bistår dem.

Sårbarhet kan förstås på flera sätt: känslomässigt, psykologiskt, fysiskt, socialt och juridiskt. Brottsoffer upplever ofta akut känslomässig sårbarhet då de kämpar med traumat från själva händelsen, vilket kan förvärras av känslor av maktlöshet, skam eller skuld. Denna känslomässiga ömtålighet kan visa sig på olika sätt, från ökad ångest och depression till posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), vilket alla ökar individens mottaglighet för ytterligare skada.

Social sårbarhet spelar också en viktig roll. Brottsoffer kan uppleva marginalisering, diskriminering eller isolering beroende på vilken typ av brott de utsatts för, exempelvis sexuellt våld, våld i nära relationer, hatbrott, människohandel osv. Dessa sociala kategorierna av sårbarhet kan avsevärt komplicera offrets förmåga att söka hjälp eller få tillgång till lämpliga resurser.

Dessutom kan det rättsliga systemet utgöra ytterligare ett lager av sårbarhet för

brottsoffer. Processerna för att anmäla brott, lämna vittnesmål och navigera rättsliga förfaranden kan vara skrämmande och retraumatiserande. Brottsoffer kan känna sig ohörda eller missförstådda, vilket fördjupar deras sårbarhet i en redan uppfattad fientlig miljö.

En av de största utmaningarna när det gäller att hantera sårbarhet hos brottsoffer är att erkänna identitetens intersektionalitet. En brottsoffers upplevelse av sårbarhet är inte enhetlig, och faktorer som ras, kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning och socio-ekonomisk status kan djupt påverka hur de upplever brott och det stöd de får. Till exempel kan en person med funktionsnedsättning eller en medlem av HBTQ+-gemenskapen möta ytterligare lager av diskriminering eller marginalisering inom både rättssystemet och samhället i stort. Yrkesverksamma måste vara medvetna om dessa sammanflätade sårbarheter och ge kulturellt kompetent vård som respekterar individens unika behov och identitet.

En djup förståelse av sårbarhet är avgörande för att ge effektiv vård och stöd. Traumainformerad vård, egenmakt, påverkansarbete och kulturell kompetens är grundläggande för att hantera sårbarhet på sätt som främjar läkning och rättvisa. Yrkesverksamma måste dock också ta hand om sitt eget välmående, för att säkerställa att deras förmåga att hjälpa andra inte äventyras av de känslomässiga kraven i deras arbete.

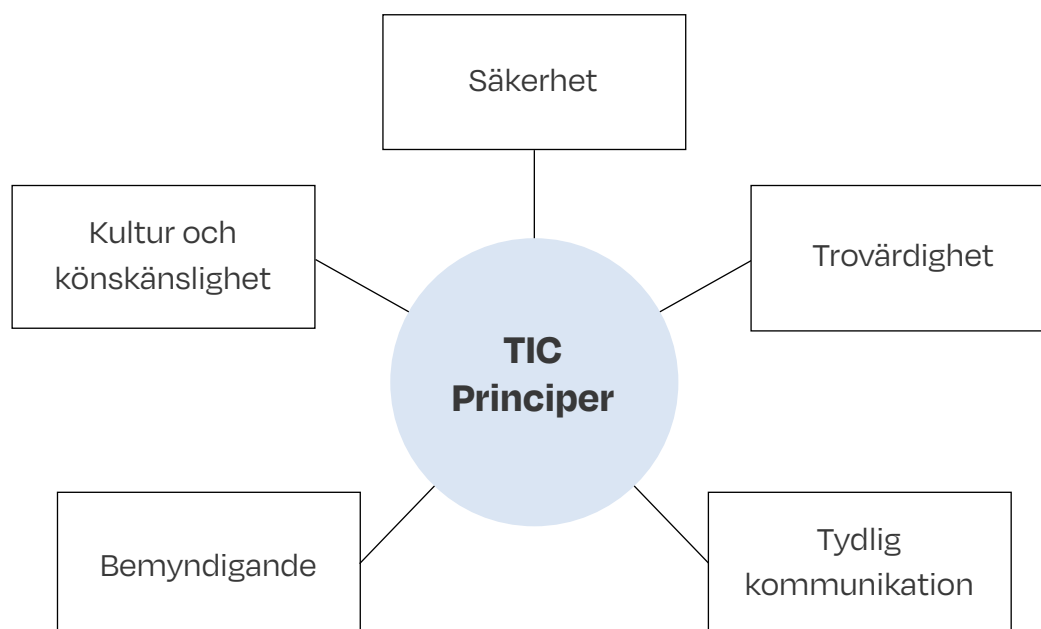
Traumainformerad vård och ett tvärvetenskapligt förhållningssätt

Traumainformerad vård (Trauma-Informed Care "TIC") är ett viktigt ramverk för att assistera individer som har upplevt brott och utsatthet. Detta förhållningssätt erkänner den djupa och långvariga påverkan trauma kan ha på en individs mentala, känslomässiga och fysiska hälsa, och strävar efter att skapa en miljö av stöd, egenmakt och läkning. I sammanhanget av brottsofferstöd är implementeringen av TIC inte bara fördelaktig utan avgörande för att säkerställa att brottsoffer får medkännande, respektfull och effektiv vård.

I många fall kan de känslomässiga och psykologiska sår som orsakas av utsatthet vara lika skadliga som fysiska skador. Därför är det avgörande att när man arbetar med brottsoffer, ta hänsyn till deras trauma historik för att undvika att de retraumatiseras genom att placeras i situationer där de känner sig maktlösa, ohörda eller osäkra och att vara uppmärksam på de maktobalanser som ofta förekommer i många brottsoffers professionella interaktioner, eftersom brottsoffer ofta känner sig alienerade eller misstänksamma mot auktoritetsfigurer.

TIC-modellen grundar sig på flera centrala principer: säkerhet, trovärdighet och

transparens, tydlig och medkännande kommunikation, samarbete och egenmakt, samt kulturell, historisk och könsanpassad.

(1) **Säkerhet:** Att säkerställa att individer känner sig fysiskt och känslomässigt säkra.

(2) **Trovärdighet och Transparens:** Att bygga förtroende genom att vara transparent i alla interaktioner och beslutsfattande processer.

(3) **Tydlig och Medkännande Kommunikation:** Tydlig kommunikation är avgörande för att hjälpa brottsoffer att förstå processen och känna att de blir hörda och respekterade.

(4) **Samarbete och Egenmakt:** Att säkerställa att brottsoffer har en röst i sin vård, ge dem möjlighet att fatta beslut och känna att de har kontroll.

(5) **Kulturell, Historisk och Könsanpassad:** Att erkänna de olika sätt som trauma kan påverka individer, särskilt i samband med deras kulturella och sociala identiteter.

Ett tvärvetenskapligt team (multi-disciplinary team "MDT") består av yrkesverksamma från olika områden som samarbetar för att möta brottsoffers behov på ett omfattande och samordnat sätt. Detta kan inkludera poliser, socialarbetare, medicinsk personal, psykologer, advokater och till och med lärare. Varje professionell bidrar med sin expertis och skapar en bredare förståelse för offrets behov och hur man bäst kan stödja dem. När yrkesverksamma samarbetar kan de dela kunskap, identifiera svagheter i vården och säkerställa att offrets behov tillgodoses på ett heltäckande sätt. Dessutom hjälper MDT-modellen till att förhindra

retraumatisering genom att säkerställa att brottsoffret inte behöver återberätta sina traumatiska upplevelser till olika professionella. Koordinationen mellan teammedlemmarna säkerställer att brottsoffret får rätt interventioner vid rätt tidpunkt och på ett sätt som stämmer överens med deras personliga och kulturella behov.

Att förstå traumats påverkan och undvika re-traumatisering under rättsliga förfaranden

Trauma som orsakas av utsatthet för brott kan djupt påverka en individs förmåga att delta i rättsliga förfaranden, vilket ofta hindrar deras förmåga att på ett meningsfullt sätt engagera sig i den rättsliga processen, från att återberätta händelser till att fatta beslut om sitt ärende. Oavsett om traumat beror på fysiskt övergrepp, sexuellt våld eller andra former av brott, har dess effekter en lång räckvidd och kan allvarligt störa offrets psykiska och känslomässiga välbefinnande.

Att förstå hur trauma påverkar brottsoffrets interaktioner med rättssystemet och att förhindra re-traumatisering från professionella är avgörande för att säkerställa att offren inte utsätts för ytterligare skada medan de navigerar i systemet. Vanliga effekter av trauma som kan hindra brottsoffrets engagemang i rättsprocessen inkluderar:

Psykologiskt lidande och känslomässiga svårigheter: Brottsoffer, särskilt de som har upplevt upprepat eller allvarligt trauma, konfronteras ofta med höga nivåer av ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Dessa tillstånd kan leda till svårigheter att minnas händelser, ökad känslighet för påminnelser om den traumatiska händelsen och överväldigande känslor av rädsla eller hjälplöshet. Till exempel kan det att återberätta en traumatisk händelse under en rättegång eller inför en polis utlösa intensiva känslomässiga reaktioner, som återupplevelser eller panikattacker, vilket kan göra det svårt för offret att ge vittnesmål eller ens närvara vid förhandlingarna.

Försämrad kognitiv funktion: Trauma kan störa ett brottsoffrets kognitiva förmågor, särskilt när det gäller minne och koncentration. Detta kan leda till fragmenterade eller inkonsekventa minnen av händelser, vilket kan uppfattas som otillförlitliga vittnesmål av rättsliga yrkesverksamma. Dessutom kan offer ha svårt att fatta beslut, vilket gör att processen att anmäla ett brott, lämna in en stämningssökan eller samarbeta med myndigheter kan kännas överväldigande.

Andra hinder kan vara: rädsla för hämnd eller ytterligare skada (offer kan frukta hämnd från gärningspersonen eller ytterligare skada om de deltar i rättsprocessen), misstro mot rättssystemet (vissa offer, särskilt de från marginaliserade samhällen eller med negativa erfarenheter av rättssystemet, kan hysa djup misstro

mot rättsliga institutioner), rädsla för re-traumatisering och undvikande av att minnas den traumatiska händelsen.

Re-traumatisering under rättsliga förfaranden hänvisar till processen där ett brottsoffer utsätts för ytterligare skada eller lidande under rättsprocessen, ofta genom att återuppleva sitt trauma eller behandlas på sätt som underminera deras värdighet.

För att minska risken för re-traumatisering rekommenderas det att yrkesverksamma interagerar med brottsoffer i enlighet med TIC-principerna, samtidigt som de uppmärksammar fyra centrala frågor (de 4 R:en) som syftar till att förstå den fulla påverkan av trauma och främja en miljö av säkerhet, förtroende och respekt:

Inse (Realize)	Erkänna (Recognize)
Inse den utbredda effekten av trauma på individer. Förstå att trauma kan påverka människors, beteenden, känslor och funktion.	Kunna identifiera tecken på trauma hos individer, oavsett om de är subtila eller mer uppenbara, såsom hypervigilans, dissociation, ångest eller undvikande.
Svara (Respond)	Motstå (Resist)
Använd TIC-praxis när du interagerar med individer. Detta innebär att tillhandahålla säker, stödjande och ickedömande vård.	Undvik handlingar, ord eller miljöer som oavsiktligt kan utlösa eller förvärra traumat.

Effektiv yrkeskommunikation och beteende med brottsoffer vid hjälpinsatser, utredningar och rättsprocesser

Effektiv kommunikation och beteende är avgörande när man interagerar med brottsoffer vid hjälpinsatser, utredningar och rättsprocesser, och yrkesverksamma, inklusive brottsbekämpande myndigheter, socialarbetare och rättsliga experter, måste bemöta offren med empati, känslighet och respekt. Effektiv yrkeskommunikation och beteende är nödvändiga för att främja empati, respekt och transparens, vilket är avgörande för att säkerställa att offren känner sig hörda, stödda och säkra under en potentiellt traumatiserande process. Detta dokument syftar till att ge riktlinjer för effektiv kommunikation och beteende med fokus

på både den initiala hjälpinsatsen och de efterföljande utrednings-, åtal- och rättsprocesserna.

Nyckelprinciper för effektiv kommunikation med brottsoffer

Effektiv kommunikation med brottsoffer eller andra traumatiserade individer innebär en blandning av empati, aktivt lyssnande och tydlighet. Yrkesverksamma, inklusive advokater, socialarbetare, poliser, åklagare och domare, måste förstå att brottsoffer ofta är i sårbara tillstånd, vilket gör det avgörande att kommunicera på sätt som minimerar ytterligare lidande. Nedan följer några nyckelprinciper:

1. **Empati och känslighet:** Brottsoffer kan hantera trauma, rädsla, förvirring och sorg. Empati från yrkesverksamma hjälper till att skapa en miljö där offren känner sig respekterade och förstådda. Enkla uttryck för förståelse och bekräftelse kan lätta på offrets känslomässiga börda, vilket gör det lättare för dem att delta i utredningar och rättsprocesser.
2. **Aktivt lyssnande:** Offren behöver känna att deras erfarenheter tas på allvar. Tekniker för aktivt lyssnande – som att reflektera, klargöra och sammanfatta – visar genuint intresse och förståelse, vilket uppmuntrar offren att dela sina berättelser fullt ut utan att känna sig stressade eller avfärdade.
3. **Tydligt och jargong-fritt språk:** Juridiskt och procedurellt språk kan vara överväldigande för brottsoffer. Yrkesverksamma bör undvika juridisk jargong och istället använda enkelt, rakt språk som hjälper offren att förstå varje steg i processen. Tydliga förklaringar om vad som händer, vad som förväntas av dem och vad de nästa stegen i processen är kan lindra offrets ångest.
4. **Transparens och ärlighet:** Ärlighet om vad offren kan förvänta sig – utan att ge löften som inte kan hållas – är avgörande. Yrkesverksamma bör ge realistiska tidsramar, beskriva möjliga utfall och hantera förväntningar för att bygga förtroende. Transparens kan hjälpa till att mildra känslor av hjälplöshet och ge offren möjlighet att fatta informerade beslut om sitt engagemang.
5. **Konfidentialitet och integritet:** Respekt för offrets konfidentialitet är avgörande. Yrkesverksamma måste tydligt kommunicera om hur och varför viss information kan delas med andra myndigheter eller inom den rättsliga processen. Säkerställande av konfidentialitet kan vara särskilt viktigt för offer för känsliga brott, som sexuellt våld, som kan frukta stigmatisering.

Yrkesbeteende vid hjälp- och stödtjänster

Stöd till brottsoffer tillhandahålls ofta av socialarbetare, psykologer och krisstödsteam. Dessa yrkesverksamma spelar en nyckelroll i offrets återhämtnings- och

återintegreringsprocess. Effektivt beteende i hjälpinsatser innefattar:

1. **Följande av etiska riktlinjer:** Socialarbetare och psykologer måste följa strikta etiska riktlinjer, upprätthålla professionella gränser och undvika personliga fördomar. Detta säkerställer att offren får icke-dömande och opartiskt stöd.
2. **Kulturell känslighet:** Ett land har många olika etniska, kulturella och religiösa grupper, inklusive romska samhällen och olika invandrargrupper. Yrkesverksamma måste vara kulturellt medvetna och känsliga för eventuella skillnader i kommunikationsstilar, övertygelser och beteenden för att kunna ge respektfullt och effektivt stöd.
3. **Traumainformerad vård:** Att förstå traumats påverkan på offrets psykologiska tillstånd är avgörande. Traumainformerad vård betonar säkerhet, pålitlighet och befogenhet, vilket är centralt för att hjälpa brottsoffer att känna sig trygga i att söka hjälp och öppet diskutera sina erfarenheter.
4. **Dokumentation och rapportering:** Korrekt dokumentation av interaktioner med brottsoffer är nödvändigt för att säkerställa att korrekt information är tillgänglig för andra yrkesverksamma som är involverade i utredningen eller rättsprocessen. Dokumentationen måste dock ske på ett sätt som respekterar offrets integritet och följer juridiska och etiska riktlinjer för dataskydd.

Effektiv kommunikation och beteende under utredning, åtal och rättsprocesser

a. Informerat samtycke:

- ✓ Inhämta informerat samtycke innan några intervjuer eller undersökningar genomförs.
- ✓ Förklara syftet och de potentiella konsekvenserna av deltagande.

b. Minimera trauma:

- ✓ Skapa en trygg och stödjande miljö för intervjuer och vittnesmål.
- ✓ Använd traumainformerade intervjutekniker.
- ✓ Undvik onödig re-traumatisering.

c. Respektfulla frågor:

- ✓ Ställ öppna frågor och undvik ledande frågor.
- ✓ Var tålmodig och förstående.

- ✓ Respektera offrets tempo och känslomässiga tillstånd.

d. **Tydliga och koncisa förklaringar:**

- ✓ Förklara rättsliga förfaranden på ett enkelt språk.
- ✓ Håll offret informerat om ärendets framsteg.
- ✓ Svara ärligt och öppet på frågor.

e. **Stöd och påverkansarbete:**

- ✓ Ge emotionellt stöd och praktisk hjälp.
- ✓ Förespråka för offrets rättigheter och behov.
- ✓ Koppla offren till lämpliga stödtjänster.

Slutsatser

Effektiv kommunikation och beteende från yrkesverksamma som interagerar med brottsoffer är centralt för att främja förtroende, säkerställa rättvis procedur och stödja offrets återhämtning och deltagande i rättsprocesser. Genom att prioritera empati, transparens, traumainformerad vård och tydlig kommunikation kan yrkesverksamma inom vård, utredning och rättsprocesser avsevärt förbättra offrets upplevelse.

Kapitel 3

Skydd av offrens personuppgifter

I detta kapitel betonas viktiga frågor som rör det faktum att aktörer som stödjer offer under rättsprocedurer och efter dessa måste säkerställa att offrens data samlas in och lagras på ett säkert sätt i enlighet med EU:s dataskyddsregler.

Behandling av personuppgifter för offer för brott kan ske under två omständigheter: antingen när behandlingen görs av statliga myndigheter (utredning-smyndigheter, rättsväsende och verkställande myndigheter) i samband med en utredning eller brottsmål, eller av advokater/NGO:er som försvarar dem. Två instrument ska tillämpas under dessa omständigheter: GDPR⁷ och LED-direktiv.⁸

GDPR gäller när behandlingen utförs av advokater/NGO:er som försvarar offrens rättigheter, medan LED-direktivet gäller för behandlingen av data av myndigheter.

Den huvudsakliga egenskapen för GDPR-skyddet fokuserar **på individens rätt att kontrollera sin egen personliga information och den rättsliga grunden för de skyldigheter** som den enhet som kontrollerar och behandlar dessa data har.

När det gäller rättsliga grunder för behandling kan vissa NGO:er ha en praxis att upprätta ett kontrakt för att definiera typen och omfattningen av de tjänster som tillhandahålls offret. Vissa yrkespersoner, såsom psykologer eller advokater, använder ett kontrakt som standardpraxis. Ett sådant kontrakt kan fungera som en grund för databehandling om uppgifterna samlas in och används för att verkställa kontraktet. Om ett offer ringer och begär att en stödpedagog ska följa med dem till en rättegång, är det rimligt att kräva deras namn och detaljer om rättegången (tid, datum, specifik plats) för att veta var och när stödpedagogen ska skickas. I detta avseende måste en rättslig grund för behandlingen finnas. **En rättslig sky-**

---

7 Förordning (EU) 2016/679 från Europaparlamentet och rådet den 27 april 2016 om skydd av fysiska personer avseende behandling av personuppgifter och om fri rörlighet för sådana uppgifter, och om upphävande av direktiv 95/46/EG (Allmänna dataskydds-förordningen) [2016] OJ L 119/1

8 Direktiv (EU) 2016/680 från Europaparlamentet och rådet den 27 april 2016 om skydd av fysiska personer avseende behandling av personuppgifter av behöriga myndigheter för ändamål som rör förebyggande, utredning, upptäckt eller åtal av brott eller verkställighet av straffrättsliga påföljder, och om fri rörlighet för sådana uppgifter, och om upphävande av rådsbeslut 2008/977/JHA, OJ L 119, 4.5.2016, s. 89–131.

Idighet att tillhandahålla en viss tjänst kan vara en grund för datainsamling och behandling om uppgifterna är nödvändiga för att uppfylla den skyldigheten. Till exempel, vid verkställande av domstolsbeslut, stöd till utsatta offer, såsom barn, eller när stödorganisationer implementerar ett lagkrav. För att åberopa en rättslig skyldighet måste organisationen visa att de har en specifik skyldighet gentemot ett specifikt offer.

Vissa inslag i offerstöd från NGO:er kan anses vara i syfte att skydda offrens **avgörande intressen**, i fall där liv eller hälsa för offren eller andra står på spel. Exempelvis, att ta kontaktuppgifter för ett starkt traumatiserat offer för att följa upp deras välbefinnande, även om stöd hade avböjts omedelbart efter händelsen.

Organisationer med stöd till brottsoffer/NGO:er kan förlita sig på ett **berättigat intresse** om det finns ett tydligt mervärde för den registrerade (offret) och för organisationen som ett resultat av databehandlingen. Den rättsliga grunden för legitimt intresse är den mest flexibla av de rättsliga grunderna som tillhandahålls av GDPR. Det kan vara användbart att förlita sig på ett berättigat intresse när det är svårt att få samtycke från den registrerade och där databehandlingens påverkan på offrens integritet och dataskyddsrättigheter är minimal. Berättigat intresse är inte en allmän rättslig grund för varje instans av databehandling – GDPR insisterar på att de individuella omständigheterna måste beaktas. Men varje gång personuppgifter samlas in måste NGO:er göra en detaljerad bedömning av databehandlingens inverkan.

För att tillämpa berättigat intresse rekommenderas ett tredelat test:

- » Ändamål – finns det ett berättigat intresse bakom databehandlingen? Föreskrivs ett berättigat intresse för att stödja offer för brott baserat på Offer-direktivet⁹ och tillämplig nationell lagstiftning.¹⁰
- » Nödvändighet – är databehandlingen nödvändig för ändamålet? Eftersom det oftast krävs att förstå vem offret är och vad de har genomgått för att kunna ge dem lämpligt stöd, är behandlingen nödvändig.

---

9 [Lagstiftningspaket om brottsoffer | Europeiska dataskyddsmyndigheten](#); Direktivet 2012/29/EU från Europaparlamentet och rådet den 25 oktober 2012 om fastställande av minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer, och som ersätter rådets rambeslut 2001/220/JHA [2012] OJ L 315.

10 Enligt artikel 21 i direktiv 2012/29/EU krävs det att medlemsstaterna säkerställer att behöriga myndigheter under brottmålsförfarandet vidtar lämpliga åtgärder för att skydda offrets privatliv, inklusive personliga egenskaper hos offret som beaktas vid den individuella bedömning som anges i artikel 22, samt bilder av offer och deras familjemedlemmar.

- » Balans – överskrider berättigat intresse av individens intressen, rättigheter och friheter? Detta skulle sällan vara fallet, eftersom databehandlingen är i individens intresse och genomförs för att säkerställa att offrens rättigheter och friheter genomförs.

Ändamålet med databehandlingen måste dock förklaras tydligt, och nödvändigheten måste visas.

Om en NGO har fått i uppdrag att utföra en uppgift som är till **allmän nytta** eller på grund av ett officiellt krav med en tydlig rättslig grund och skulle innebära databehandling av offer eller andra personer, kan det använda detta som en rättslig grund för laglig databehandling. I det här fallet måste den personuppgiftsansvarige (offerstödsorganisationen) visa att uppdraget är till allmän nytta.

Oavsett vilken rättslig grund en NGO eller advokatbyrå använder, måste de följa skyldigheten att ge information om databehandling enligt GDPR. Detta innebär att det finns en skyldighet att informera offret om: den rättsliga grunden för databehandlingen, den period under vilken personuppgifter kommer att lagras, rätten att begära information om deras data och dess behandling av NGO:er/advokatbyrå, vem de kommer att delas med och rätten att kräva rättelse av felaktiga data. Denna information kan ges på flera sätt. Vanligtvis är det mest effektivt att kombinera olika metoder: vid samtal under antagningsprocessen, i skriftlig form genom att ge offret en broschyr, och genom att tillhandahålla en transparent online-policy för integritet och dataskydd. Dessutom bör offren informeras om de enheter som potentiellt kommer att ta emot deras personuppgifter. När det är möjligt måste denna information vara detaljerad – och exakt ange de enheter som kommer att ta emot uppgifterna.

Offer har också rätt att kräva borttagning eller radering av sina data som lagras och behandlas av NGO:er/advokatbyråer, den så kallade rätten att bli bortglömd (artikel 17). Denna rätt är inte absolut och gäller endast under ett begränsat antal omständigheter, såsom: personuppgifterna är inte längre giltiga för det syfte de samlades in för; uppgifter samlades in baserat på samtycke, som nu har dragits tillbaka; uppgifter behandlades på basis av berättigat intresse, som nu bestrids; uppgifter behandlades olagligt; eller radering krävs enligt lag.

Det kan vara särskilt svårt för NGO:er/advokatbyråer att avgöra hur länge offrens data ska lagras. Medan GDPR inte fastställer en tidsgräns måste personuppgifter lagras under den kortaste möjliga tiden. Lagringstiden bör användas för att beakta varför en NGO behöver behandla personuppgifterna samt vilka rättsliga skyldigheter som gäller för lagring av data under en viss tidsperiod och detta visar sig vara en ganska svår uppgift.

Exempelvis kan offer återvända för ytterligare stöd även år efter deras första kontakt eller kan dra nytta av uppföljning efter situationer som sannolikt orsakar re-traumatisering – i fallet med en NGO kan de vilja söka psykoterapeutiskt stöd eller i fallet med en advokatbyrå kan de besluta att stämma staten för att inte ha antagit ett adekvat rättsligt skyddande ramverk.

Det kan också vara nödvändigt att samla in och behandla känsliga uppgifter om offer för brott, såsom etnicitet eller sexuell läggning. I varje fall måste offren informeras om att deras data samlas in och att deras dataskydds rättigheter respekteras.

De samma principer (som detaljerats ovan) för EU:s gränsöverskridande hänvisningar gäller som för inhemska hänvisningar. Till exempel, om det rör sig om ett transnationellt fall av människohandel och det finns behov av att överföra data från ett land till ett annat (t.ex. Offret blev människohandlad i land X, men hon söker juridisk rådgivning eller stöd från en NGO i land Y), har offret rätt till samma rättigheter och den rättsliga ramen och grunderna för överföring enligt GDPR ska respekteras och tillämpas, särskilt om det är ett tredjeland.

Skyddet av fysiska personer när det gäller behandling av personuppgifter av behöriga myndigheter för ändamål som förebyggande, utredning, upptäckt eller åtal av brott eller verkställande av straffrättsliga påföljder, inklusive skydd mot och förebyggande av hot mot allmän säkerhet samt fri rörlighet av sådana uppgifter, är föremål för en specifik unionsrättsakt och omfattas inte av GDPR som tidigare angivits, men omfattas av direktiv (EU) 2016/680 från Europaparlamentet och rådet.¹¹

Direktiv (EU) 2016/680, dataskyddslagstiftningen för brottsbekämpning (LED), säkerställer som sådant skyddet av personuppgifter för personer som är inblandade i brottsprocesser, vare sig de är vittnen, offer eller misstänkta. Således gäller det även för offer för brott.

Direktivet kräver att de uppgifter som samlas in av brottsbekämpande myndigheter är:

- behandlade **lagligt och rättvist**;
- samlade för **specifika, explicita och berättigade syften** och behandlade endast på ett sätt som är förenligt med dessa syften;
- **adekvata, relevanta och inte överdrivna** i förhållande till det syfte för vilket

---

¹¹ https://gdprhub.eu/Article_10_GDPR

de behandlas;

- **korrekta och uppdaterade** där det behövs;
- behållna i en form som möjliggör identifiering av individen under inte längre tid än vad som är nödvändigt för syftet med behandlingen;
- **återhållna och skyddade**, inklusive skydd mot obehörig eller olaglig behandling, genom lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder.¹²

Det verkar uppenbart att polisiära och rättsliga myndigheters utredningar generellt fokuserar på brottsmisstänkta och att hitta bevis, och inte på offrens dataskydd. När ett offers data bedöms som nödvändiga för att upptäcka och utreda brott, kommer dessa uppgifter också att behandlas och användas vidare i processer och det är av största vikt att säkerställa att ovanstående krav följs under alla faser.

Direktivet kräver att brottsbekämpande myndigheter gör ett tydligt åtskiljande mellan uppgifterna för olika kategorier av personer, inklusive:

- de som det finns **allvarliga skäl** att tro har begått eller håller på att begå ett brott;
- de som har **dömts för ett brott**;
- **offer för brott** eller dem som det skäligen tros kunna vara offer för brott;
- de som är **parter till ett brott**, inklusive potentiella vittnen.

Därmed ges särskild uppmärksamhet åt offer för brott. Offer har som sådana rätt att få viss information tillgänglig – och i vissa fall tillhandahållen – av de behöriga brottsbekämpande myndigheterna, inklusive:

- **namn och kontaktuppgifter för den behöriga myndigheten** som beslutar om syftet och medlen för databehandling;
- syftena med behandlingen av deras uppgifter;
- rätten **att inge klagomål** till en tillsynsmyndighet och kontaktuppgifter till myndigheten;
- existensen av rätten att begära **åtkomst till och korrigering eller radering av deras personuppgifter**, samt rätten att begränsa **behandlingen av deras**

---

12 <https://www.dataprotection.ie/en/organisations/resources-organisations/law-enforcement-directive>

personuppgifter.

De har också rätt att få bekräftelse från behöriga myndigheter om deras personuppgifter behandlas, samt åtkomst till sådana data och information relaterad till deras behandling. Nationella myndigheter måste vidta **tekniska och organisatoriska åtgärder** för att säkerställa en nivå av säkerhet för personuppgifter som är **lämplig för risken**. När databehandlingen är automatiserad måste flera åtgärder vidtas, inklusive:

- att förhindra obehöriga att **få åtkomst till utrustning** som används för behandling;
- att förhindra obehörig läsning, kopiering, ändring eller **borttagning av data**;
- att förhindra **obehörig inmatning av personuppgifter** och obehörig visning, ändring eller radering av **lagrade personuppgifter**.

Integritet och konfidentialitet är kärnan i arbetet med offerstödsorganisationer och NGO:er. Därför innebär uppfyllandet av både dataskyddsstandarder och offerstöd en enastående balansakt. Det är avgörande att NGO:er, advokatbyråer och andra aktörer som arbetar med offer förstår sina dataskyddsskyldigheter och sätter in rätt mekanismer, rutiner och utbildning för att säkerställa sina skyldigheter och skydda brottsoffer.

Hjärtat i ett misslyckande att tillhandahålla ett effektivt, stödjande och humant rättssystem som fungerar för och inte emot offer är att man inte investerar tillräckligt i omfattande och samordnad datainsamling inom det straffrättsliga systemet. Utan tillräcklig och korrekt data om brottsoffer kan våra straffrättsmyndigheter inte helt identifiera offer, vem de är och vad deras behov är; de kan inte ge dem rätt stöd och information; de kan inte dela information om dem med andra myndigheter för att undvika upprepning och slutligen kan inte beslutsfattare tillräckligt identifiera svagheter i systemet och ge effektiva lösningar. Dessutom, utan behandlingen av brottsoffers personuppgifter, kan brott inte bekämpas effektivt, vilket i sin tur skulle hindra offren från att få nödvändigt skydd och stöd. Uppgifterna som tillhandahålls bör dock alltid behandlas med omsorg och i enlighet med de principer och garantier som ges av de två instrumenten, GDPR och LED-direktivet.

Kapitel 4

Registrera disaggregerad data om offer för brott

Vikten av att samla in disaggregerad data

Varje år blir cirka 15 % av européerna, eller 75 miljoner människor inom Europeiska unionen, offer för brott.¹³ Inom detta område, som påverkar en betydande del av befolkningen, är det avgörande att konsekvent samla in disaggregerad data om brottsoffer i alla större rättsområden. Detta är också en nödvändighet som efterfrågas av alla internationella människorättstraktat, som ålägger stater att förbjuda diskriminering i alla former - något som inte kan göras utan att registrera disaggregerad data för att hitta var diskrimineringen kan ligga.¹⁴

Disaggregerad data ger många fördelar i strävan efter att säkerställa att politiken är bäst utformad för att möta utmaningar vid hantering av brott och strävan efter att ge bästa möjliga stöd till brottsoffer. Disaggregerad data gör det möjligt för brottsoffer att få tillgång till alla de rättigheter de har enligt EU:s direktiv om brottsoffers rättigheter (**Victims' Rights Directive "VRD"**),¹⁵ eftersom det gör det möjligt att förstå olika behov inom olika offerdemografier, och mer specifik data kan ge grunden för att skapa strategier som är mer anpassade till de mångfacetterade behoven inom den bredare gruppen. Målmedvetna, ändamålsenliga interventioner kan säkerställa att bättre resultat uppnås för offer med olika behov, med samma resurser. Tillgången till mer specifik data hjälper också civilsamhället och intresserade aktörer att ha tillgång till statistik vid skapande och genomförande av riktade upplysningskampanjer för specifika delproblem inom brott som de är passionerade om.

---

13 EU-kommissionen, "Brottsoffers rättigheter i EU", https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/victims-rights-eu_en.

14 University of Essex, "Disaggregated Data and Human Rights: Law, Policy and Practice Human Rights Centre Clinic", <https://www1.essex.ac.uk/hrc/careers/clinic/documents/disaggregated-data-and-human-rights-law-policy-and-practice.pdf>.

15 Journal of the European Union, "Direktiv 2012/29/EU från Europaparlamentet och rådet om fastställande av minimistandarder för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer, och som ersätter rådets rambeslut 2001/220/JHA", <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029>.

Disaggregerad data kan också hjälpa aktörer att bedöma effektiviteten hos gällande lagstiftning, politiska initiativ och insatser från relevanta aktörer, samt bättre förstå vissa fenomen som könsbaserat våld (Gender Based Violence "GBV") eller hatbrott.

Slutligen, att ha disaggregerad data hjälper till att förbättra tillgången till och effektiviteten av stöd och säkerställer att resurser används rättvist inom brottsofferstjänster. Detta synsätt stöds av nyligen genomförd akademisk forskning och politiska utvärderingar. Dessa perspektiv kommer att förklaras närmare nedan. Slutligen, med mer data finns större synlighet för huruvida EU:s medlemsstater uppfyller sina åtaganden, både vad gäller mänskliga rättigheter generellt och specifikt vad gäller brottsoffers rättigheter och direktivet om brottsoffers rättigheter.

Disaggregerad data och att möta olika behov inom den bredare gruppen

Olika myndigheter betonar att olika demografiska grupper upplever brott på olika sätt, med olika direkta och indirekta effekter. Tillgången till rättvisa kan också variera kraftigt inom en bredare grupp med många demografiska grupper. Som ett exempel kan det stöd som är tillgängligt för de rika vara mindre tillgängligt för de fattiga. Offer som upplever många andra sårbarheter och nackdelar kommer att behöva stöd som andra kanske inte behöver, och olika demografiska grupper kan behöva stöd som levereras på olika sätt för att säkerställa samma effektivitet.

Forskning visar till exempel att det finns komplexa kategorierna i upplevelsen av offer beroende på demografiska skillnader, inklusive kön, ålder, etnicitet, sexualitet och de som tillhör flera av dessa grupper samtidigt. Denna forskning bekräftade att kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning tenderar att möta väldigt specifika hinder för att få tillgång till stöd, och att de ovan nämnda minoritetsgrupperna också är mer benägna att uppleva sekundär viktimisering.¹⁶ Disaggregerad data hjälper aktörer, inklusive beslutsfattare, att identifiera sådana hinder, och även tillämpad intersektionalitet, vilket kan möjliggöra skapandet och effektiviteten av politiska lösningar genom att säkerställa relevant data som kan avslöja systemsvagheter eller drivkrafter för brott,¹⁷ bland andra trender.

Förbättra tillgången till och effektiviteten av stöd samt säkerställa att resurser används rättvist

---

16 S. Walklate, "Handbook of Victims and Victimology", 2017.

17 FN:s kontor för narkotikakontroll och förebyggande av brott, "Disaggregation variables: Strengthening administrative records", <https://www.unescwa.org/sites/default/files/event/materials/Module4.pdf>.

Det finns omfattande forskning som tyder på att för att vara effektivt, måste det stöd som erbjuds alla brottsoffer vara informerad om trauman, samt kulturellt och demografiskt anpassat till de som tar emot det. Disaggregerad data hjälper beslutsfattare att identifiera var det finns luckor i stödtjänsterna och rikta resurser dit de kommer att användas mest effektivt. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (the European Union Agency for Fundamental Rights "FRA") skickade till exempel in synpunkter på begäran om input från det internationella oberoende expertmekanismen för att främja rasrättvisa och jämlikhet 2023, där de belyste specifika utmaningar för etniska minoriteter och migranter när det gäller att få tillgång till och lita på stödtjänster, förutom problem med misstro mot myndigheter,¹⁸ vilket understryker behovet av specialiserad uppsökande verksamhet till denna grupp. Genom att samla in disaggregerad data kan tjänsteleverantörer säkerställa att resurser som språkhjälp eller specialiserad assistans är tillgängliga för särskilt marginaliserade grupper.

Hjälp vid genomförandet av medlemsstaternas åtaganden och deras efterlevnad av offrens rättigheter (Victims' rights in the EU "VRD")

VRD syftar till att fastställa en "minimi-standard för rättigheter, stöd och skydd för brottsoffer" och "säkerställer att personer som har blivit offer för brott erkänns och behandlas med respekt".¹⁹ VRD betonar också att offer måste få ordentligt skydd, stöd och tillgång till rättvisa. Vad som är klart är att det i praktiken, vilket också erkänns av Europeiska kommissionen, finns otaliga hinder för att konkret säkerställa att dessa standarder uppfylls i praktiken; på ett konkret sätt kan ord i ett direktiv inte hjälpa offer i sig själva.

Ofta finns det brister i genomförandet av mekanismer för identifiering, hänvisning och hjälp till brottsoffer, ofta orsakat av "brist på väl utformade policyer och procedurer, otillräckligt samarbete mellan aktörer, brist på professionell utbildning om offrens behov och tillgången på skräddarsydda stödtjänster för olika kategorier av offer".²⁰

---

18 Fra, "Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) inlämning till uppmaningen om synpunkter från den internationella oberoende expertmekanismen för att främja rättvisa och jämlikhet i samband med rättsväsendets genomförande av OHCHR", <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/racism/iiem-lawenforcement/cfi-hrc-57/subm-justice-accountability-redress-regi-mech-eu-fundam-fra-fra.pdf>.

19 EU-kommissionen, "Brottsoffers rättigheter i EU", https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/victims-rights-eu_en.

20 EU-kommissionen, "Brottsoffers rättigheter i EU", https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/victims-rights-eu_en.

Angående alla dessa identifierade utmaningar kan disaggregerad data definitivt hjälpa till att förbättra alla av dem. När det gäller “brist på väl utformade policyer och procedurer” och brist på “tillgång på skräddarsydda stödtjänster för olika kategorier av offer”, kan beslutsfattare genom tillgång till mer specifik data som kan disaggregeras, bättre utforma dessa policyer och procedurer, och bättre finansiera skräddarsydda stödtjänster där det behövs, och de i civilsamhället kommer att ha mer och bättre utrymme för att kunna förespråka för de grupper vars intressen de representerar.

När det gäller “otillräckligt samarbete mellan aktörer” och “brist på professionell utbildning om offrens behov” kan mer och bättre data hjälpa samhällen att få den bästa sammansättningen av personer i rummet för att diskutera politik och verkligen säkerställa att problemområden identifieras bättre för att kunna utbilda yrkesverksamma och förespråkare bättre om specifika områden som behöver intervention och kommer att hjälpa till att mobilisera aktörer mot ett gemensamt mål.

Utan tvekan skulle regelbunden datainsamling också hjälpa till att övervaka om EU:s medlemsstater uppfyller kraven i VRD. Till exempel avslöjade Europeiska institutet för jämställdhet (EIGE) att det finns EU-medlemsstater som fortfarande saknar specifika tjänster för högriskgrupper som kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, vilket strider mot det som rekommenderas i VRD.²¹ När dessa tjänster finns kan insamling av disaggregerad data också hjälpa aktörer att utvärdera effektiviteten av dessa tjänster och de politikåtgärder som är på plats, och deras inverkan på brottstrender i ett rättsområde. Utan disaggregation blir det svårt att bedöma vilka insatser som är effektiva för varje grupp.

En modell för datainsamling och disaggregation

En modell för datainsamling och disaggregation i Europa i enlighet med principer som de som anges i EU:s direktiv om brottsoffers rättigheter och relaterade människorättsramar bör inkludera flera nyckelkomponenter, inklusive att identifiera små bitar av data att samla in, identifiera och aktivera kontaktpunkter med offer som kan samla in data, disaggregation av data, säkerställa att det finns effektiv styrning av och behandling av data, rapportering om data och harmonisering, så långt som möjligt, med liknande ramverk inom EU för att underlätta gränsöverskridande samarbete.

[ing-victims-rights/victims-rights-eu_en](https://eige.europa.eu/gender-based-violence/data-collection/developing-eu-wide-terminology-and-indicators-data-collection-violence-against-women?language_content_entity=en).

21 Europeiska institutet för jämställdhet, “Utveckling av EU-omfattande terminologi och indikatorer för datainsamling om våld mot kvinnor”, https://eige.europa.eu/gender-based-violence/data-collection/developing-eu-wide-terminology-and-indicators-data-collection-violence-against-women?language_content_entity=en.

1. Skapa en standardiserad uppsättning kategorier för disaggregation

Det första steget är att genomföra en standardiserad uppsättning kategorier för disaggregation som ska mätas, som är delad, praktisk att samla in, i linje med internationella normer och standarder samt ändamålsenlig som mäts genom konsultation med aktörer, över EU:s medlemsstater. OECD framhåller detta som en bästa praxis för att uppnå politiskt sammanhang mellan sektorer och regioner.²² Genom att öka tillgången på data om brott och säkerställa att data behandlas noggrant inom sekretess- och integritetsramar, kan trender identifieras och tillgången till rättvisa ökas.

Som minimum bör denna uppsättning av kategorier inkludera att identifiera olika typer av brott, samt inkludera demografisk data (kön, ålder, etnicitet, religion, funktionsnedsättning och andra demografiska indikatorer), samt förekomsten av kända försvårande omständigheter, data om den rättsliga processen (utrednings- och åtalsskeden) och data om hur rättigheter genomförs och i vilken utsträckning offer tar emot och kan agera på sina rättigheter.

Utan tvekan, för att skydda offrets identiteter, bör data anonymiseras och organ som den internationella brottsklassificeringen för statistiska syften (ICCS) och andra relevanta aktörer kan assistera i deras utveckling. Sådan information kan lagras antingen som metadata (t.ex. "antalet gärningspersoner för mord inkluderar även medbrottslingar till brottet") eller som disaggregationsvariabler, beroende på systemets behov. Vid insamling av data om brottsoffer inom olika brottstyper, måste institutioner och organisationer säkerställa att indikatorerna ger tillräckligt med information för att kunna reflektera trender och drivkrafter för brott, samt reflektera skadans djup, det systemiska inflytandet och att data är kapabelt att informera om behovet av skräddarsytt stöd för offer.

1.1. För alla kategorier

Eftersom variationen av nationella brottsklassificeringar begränsar jämförbarheten av brottsstatistik mellan europeiska länder, kan det vara så att adoptionen av den internationella brottsklassifikationen för statistiska syften (ICCS), utvecklad av FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsprevention (UNODC) och första gången publicerad 2015,²³ övervägs, eller på något sätt återspeglas eller etableras

---

22 OECD, "OECD:s rättsliga instrument", <https://legalinstruments.oecd.org/en/about>.

23 Eurostat, "EU-riktlinjer för den internationella klassifikationen av brott för statistiska ändamål – ICCS"; 2017, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/8305054/KS-GQ-17-010-EN-N.pdf/feefb266-becc-441c-8283-3f9f74b29156>.

som baslinje. ICCS var det första gemensamma ramverket för att gruppera alla typer av brott inom kategorier som är användbara för att producera brottsstatistik världen över. Några nyckelprinciper att beakta för kategorier skulle vara fullständighet, eller att säkerställa att kategorierna täcker alla brott, ömsesidig exklusivitet, eller att säkerställa att ett brott tillhör endast en kategori, och statistisk genomförbarhet, det vill säga att det ska vara möjligt att samla in data och skapa statistik om kategorierna.

Brottskategorierna skulle kunna inkludera:

1. Handlingar som leder till död eller avser att orsaka död
2. Handlingar som leder till skada eller avser att orsaka skada på person
3. Skadliga handlingar av sexuell natur
4. Handlingar mot egendom med våld eller hot mot person
5. Handlingar mot endast egendom
6. Handlingar som involverar kontrollerade psykoaktiva substanser eller andra droger
7. Handlingar som involverar bedrägeri eller korruption
8. Handlingar mot allmän ordning, myndighet och statens föreskrifter, handlingar mot offentlig säkerhet och/eller statens säkerhet
9. Handlingar mot den naturliga miljön
10. Andra brott som inte är klassificerade på annat håll

En kategori som man kan överväga att lägga till inom ett nationellt system skulle vara människohandel, som kan inkludera smuggling, eftersom detta är ett betydande område av oro inom EU, men under de ovan nämnda kategorierna kan det förloras bland "andra brott som inte är klassificerade", vilket förhindrar att trender kring detta problem identifieras och behandlas ordentligt inom de nationella sammanhangen.

1.2. Standarddisaggregation

Stort sett kan de disaggregationer som bör genomföras vara de som identifieras nedan inom ICCS, samt antalet offer (i månader eller år) för var och en av de ovan nämnda kategorierna.

Event disaggregations	Victim disaggregations
At - Attempted/ Completed	SV - Sex of victim
We - Type of weapon used	AV - Age of victim
SIC - Situational context	STV - Age status victim (minor/adult)
Geo - Geographic location	VIP - Victim-perpetrator relationship
DaT - Date and time	Cit - Citizenship
Lo - Type of location	LS - Legal status of victim (natural/legal person)
Mot - Motive	Int - Intoxication status of victim
Cy - Cybercrime related	ES - Economic sector of business victim
Rep - Reported by	
Perpetrator disaggregations	Data descriptions/ Inclusions
SP - Sex of perpetrator	Th - Threats Included
AP - Age of perpetrator	AA - Aiding/abetting included
STP - Age status of perpetrator (minor/adult)	Ac - Accessory/ accomplice Included
VIP - Victim-perpetrator relationship	CP - Conspiracy/planning/ preparation included
Cit - Citizenship	In - Incitement to commit crime Included
LS - Legal status of perpetrator	
Int - Intoxication status of perpetrator	
EAS - Economic activity status of perpetrator	
Rec - Recidivist status of perpetrator	

Source: International Classification of Crime for Statistical Purposes (ICCS) - Version 1.0

1.3. Ytterligare disaggregationer att överväga för användning i stor utsträckning

Ytterligare disaggregationskategorier kan övervägas, även om de endast används och analyseras inom en medlemsstat för dess policy och reflektion. Dessa specifika disaggregationer kan hjälpa till att identifiera trender relaterade till hatbrott och diskriminering eller omedveten partiskhet, kan hjälpa till att identifiera hinder för rapportering och kan assistera vid att fånga resultat av utredningar och/eller åtal.

- Varaktighet mellan brottstidpunkt och rapporteringstidpunkt (i månader eller år)

- Offrets kön
- Offrets sexualitet
- Offrets funktionshinder
- Offrets etnicitet
- Offrets religion
- Offrets språk
- Gärningsmannens språk
- Gärningsmannens kön
- Utredningens resultat
- Rättsprocessens fas (om brottet åtalas)

Medan kategorierna av relationen mellan offer och gärningsperson noteras i ovanstående grafik inom den uppsättning som identifierats inom ICCS-standar-duppsättningen, är ytterligare disaggregationer av relationen möjliga och kan hjälpa till att identifiera trender och hinder, specifikt inom området för brott som begås mot intima partners (och typiskt kvinnor).²⁴ Dessa kategorier kan användas i den dagliga polisiära verksamheten och generera statistiska data från operativa polisdatagrings- och datastyrningssystem. ICCS föreslår en statistisk ram för 17 relationskategorier, varav sex kan aggregeras till en kategori för intima partners. UNODC (2015) beskriver de sex lägsta nivåerna av intima partnerkategorier som föreslås av ICCS: (i) nuvarande make/maka; (ii) nuvarande sambo; (iii) nuvarande icke-sammanboende partner; (iv) tidigare make/maka; (v) tidigare sambo; (vi) tidigare icke-sammanboende partner.

2. Nyckeldisaggregationer att överväga inom brottskategorier

Användningen av kvalitativa och kvantitativa indikatorer för brottsoffer gör det möjligt för institutioner och organisationer att förbättra både brottsförebyggande insatser och stöd för offer. Specifikt: (i) **kvantitativa indikatorer** möjliggör övervakning av trender, resursplanering och utvärdering av effektiviteten i före-

---

24 Europeiska institutet för jämställdhet mellan kvinnor och män, "EIGE:s indikatorer för våld av intima partners, våldtäkt och femicid: Rekommendationer för att förbättra datakvalitet, tillgänglighet och jämförbarhet", https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/eiges-indicators-intimate-partner-violence-rape-and-femicide-recommendations-improve-data-quality-availability-and?language_content_entity=en.

byggande och stödsstrategier; (ii) **kvalitativa indikatorer** ger insikter i offrens erfarenheter och hjälper till att utforma mer känsliga och riktade interventioner som adresserar behoven hos olika demografiska grupper. Nedan undersöker vi de relevanta indikatorerna för varje huvudkategori av brott som påverkar offer, och förklarar deras betydelse i datainsamlingsprocessen.

2.1. Brott mot liv

Brott mot liv omfattar handlingar som orsakar eller avser att orsaka död, såsom mord, femicid eller mordförsök. De kvalitativa och kvantitativa indikatorerna som samlas in för denna kategori är avgörande för att identifiera trender, fastställa riskfaktorer, förbättra förebyggandestrategier och säkerställa adekvat stöd för offer och deras familjer.

- **Kvantitativa indikatorer.** Dessa datapunkter ger ett objektiva mått på omfattningen och egenskaperna hos fenomenet: (i) antal mord och mordförsök; (ii) antal femicider; (iii) antal spädbarnsmord;
- **Kvalitativa indikatorer.** Dessa datapunkter ger djupare insikter i sammanhanget och offrens erfarenheter, och ger värdefull information för att förbättra stöd och förebyggande insatser: (i) relationen mellan offret och gärningspersonen; (ii) brottets kontext; (iii) offrens och familjernas erfarenheter; (iv) hinder för rapportering; (v) feedback på stödtjänster; (vi) demografisk profil för offer; (vii) gärningspersonens motiv och dynamik.

2.2. Brott mot kroppslig integritet och hälsa

Brott mot kroppslig integritet och hälsa omfattar handlingar som orsakar fysiskt skada eller undergräver offrens fysiska och mentala välbefinnande. Insamling av kvalitativa och kvantitativa indikatorer i denna kategori är avgörande för att bedöma omfattningen av skador, utforma riktade förebyggandepolicies och ge stöd till offer.

- **Kvantitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger mätbara insikter i förekomsten och allvaret av sådana brott: (i) antal rapporterade incidenter; (ii) antal och allvarlighetsgrad av fysiska skador; (iii) antal offer efter ålder och kön; (iv) varaktighet av fysisk eller medicinsk påverkan; (v) antal incidenter efter kontext; (vi) ekonomiska kostnader för skador;
- **Kvalitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger djupare insikter i brottets kontext och deras påverkan på offren: (i) psykologisk påverkan; (ii) relationen mellan offret och gärningspersonen; (iii) hinder för rapportering; (v) feedback på stödtjänster; (vi) detaljer om brottets kontext.

2.3. Skadlig handling av sexuell natur

Könsbaserat våld kräver nyanserad data för att forma interventioner som adresserar systematiska orsaker och främjar säkerhet och rättvisa för offer. Att belysa de dystra framgångsraterna för åtal av sexuella brott och deras djupgående psykologiska effekter understryker behovet av specialiserat stöd för offer, som traumaterapi. För detta ändamål kräver könsbaserat våld en strukturerad datainsamlingsprocess för att förstå fenomenet, stödja offer och främja effektiva interventioner.

- **Kvantitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger mätbara insikter i omfattningen och egenskaperna hos könsbaserat våld: (i) typer av sexuella brott; (ii) antal fall av könsbaserat våld; (iii) antal offer efter kön, ålder och etnicitet; (iv) antal registrerade brott; (v) antal fällande domar; (vi) genomsnittlig varaktighet av utredningar och rättsprocesser;
- **Kvalitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger djupare insikter i kontexten och offrens erfarenheter, vilket är avgörande för känsliga och lämpliga interventioner: (i) psykologisk och känslomässig påverkan; (ii) relationen mellan offret och gärningspersonen; (iii) hinder för rapportering; (iv) feedback på myndigheternas svar; (v) erfarenhet av stödtjänster; (vi) socio-kulturell kontext; (vii) erfarenheter av sekundär viktigmisering.

2.4. Brott mot egendom

Brott mot egendom, såsom stöld, rån och skadegörelse, har betydande finansiella, psykologiska och sociala konsekvenser. Insamling av både kvantitativa och kvalitativa data är avgörande för att förstå brottens natur och omfattning, förbättra förebyggandestrategier och säkerställa lämpligt stöd för offer.

- **Kvantitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger ett objektiva mått på frekvensen och egenskaperna hos egendomsbrott: (i) antal rapporterade brott; (ii) brottstyp (t.ex. inbrott, rån, vandalisering, bedrägeri); (iii) penningvärde för stulen eller skadad egendom; (iv) antal brott som involverar våld;
- **Kvalitativa indikatorer.** Dessa indikatorer ger djupare insikter i brottens kontext och deras påverkan på offren: (i) offrets demografi; (ii) offrens erfarenheter med rättsväsendet; (iii) hinder för rapportering; (iv) brottets kontext; (v) socio-ekonomisk påverkan; (vi) feedback på stödmått.

2.5. Människohandel och brott mot mänskligheten

Brott såsom människohandel och brott mot mänskligheten kräver robusta

datainsamlingsramverk för att bedöma deras omfattning, förstå deras påverkan och utforma effektiva interventioner.

- **Kvantitativa indikatorer.** Dessa indikatorer mäter förekomsten, egenskaperna och resultaten av dessa brott: (i) antal rapporterade människohandelsincider; (ii) antal identifierade offer; (iii) form av exploatering (t.ex. sexuell exploatering, tvångsarbete, organhandel); (iv) antal gränsöverskridande vs. inhemska fall; (v) antal åtal och fällande domar.
- **Kvalitativa indikatorer.** Dessa indikatorer utforskar kontexten, påverkan och systematiska drivkrafter för dessa brott: (i) offrens erfarenheter och vittnesmål; (ii) människohandlarnas motiv och metoder; (iii) hinder för rapportering; (iv) effektiviteten av stödtjänster för offer; (v) myndigheternas och rättsväsendets uppfattning; (vi) kulturella eller samhälleliga drivkrafter.

2.3. Effektiv räkning

För att säkerställa jämförbarheten av data under produktionsprocessen måste länder tillämpa lämpliga regler för räkning av brott och personer. De regler som rekommenderas av Eurostat för att räkna brott är:

- Alla brott i ett brottstillfälle ska räknas
- Flera brott av samma typ ska räknas som mer än ett
- Brott begångna av fler än en person ska räknas som ett brott.

Reglerna för att räkna "totalt antal" personer är:

- Personer som misstänks/åtalas/döms/hålls för flera (serier av) brott av samma typ ska räknas som en person
- Personer som misstänks/ åtalas/döms/hålls mer än en gång (vid separata tillfällen) under ett år ska räknas som en person
- När antalet personer i ett brott anges, rekommenderas det att varje person räknas separat för varje brott och brottstillfälle.
- Eftersom länder främst registrerar information för sina administrativa syften kan de data och metoder de använder variera. Av denna anledning är grundläggande data och hur de samlas in olika i varje land. Dock kan efterlevnad av ICCS-definitioner och räkningsregler finnas i relevant metadata för varje land.²⁵

---

25 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/methodology>

2.4. Riktlinjer för traumainformerad och kulturkänslig datainsamling

Det bör finnas riktlinjer för traumainformerade och kulturkänsliga insamlingsmetoder samt standardiserade metoder för datainsamling så långt som möjligt, för att underlätta jämförelse och meningsfull analys. Dessa riktlinjer bör integrera relevanta delar av standarderna från EU:s direktiv om offer för brott i den nationella datainsamlingen för att säkerställa kompatibilitet med rapportering på EU-nivå.

Dessa riktlinjer bör också inkludera instruktioner och metoder för att på ett lämpligt och känsligt sätt informera offer om syftet med datainsamlingen, eftersom studier visar att de då är mer benägna att ge korrekt och fullständig information. Volontär datainsamling främjar en känsla av kontroll och trygghet, vilket är särskilt viktigt för personer som har överlevt trauma.²⁶

2.5. Primära insamlingspunkter

De praktiska aspekterna av datainsamling måste också beaktas, och de som regelbundet har kontakt med offer bör utrustas med verktyg för att samla in data, inklusive lämplig teknik, finansiering och vägledning. Denna grupp inkluderar poliser, åklagare, domstolar, fängelser, ideella organisationer och andra offentliga samt privata biståndsleverantörer. Detta beror på att datainsamling vid första kontakt förbättrar datakvaliteten och kan vägleda omedelbart stöd. Registrering av ytterligare kännetecken för brott, offer och gärningspersoner bör göras vid den primära datainmatningen för varje observation.

I manuella datainmatningssystem måste separata tabeller för brottsdata hållas för varje disaggregation innan de sammanställs. I datoriserade system är det lättare att analysera data med alla kombinationer av disaggregationsvariabler.

I datoriserade system för datainsamling, lagring, överföring och sammanställning är det möjligt att registrera ett stort antal disaggregationer för varje enhetspost. Det är viktigt att, om möjligt, registreringssystemen är integrerade i befintliga registreringsprocesser som är utformade för att trigga överväganden om registrering och skapa så små byråkratiska krav som möjligt på operativ personal.²⁷

---

26 Hudson, A, Robinson, A, ojp.gov. (2024). Different yet Complementary: Two Approaches to Supporting Victims of Sexual Violence in the UK | Office of Justice Programs. [online] Available at: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/different-yet-complementary-two-approaches-supporting-victims> [Hämtad 7 nov. 2024].

27 Europarådet (COE), "Disaggregated data collection on hate crime, hate speech and

Det bör finnas en mekanism för sammanställning av denna data från alla relevanta källor, via ett nationellt kontor eller initiativ, som kan säkerställa att de olika inmatningarna presenteras i ett mer läsbart och tillgängligt format för eventuell granskning av relevanta intressenter. Detta kan till exempel ske via en nationell databas för brottsoffer med säkra åtkomstprotokoll, där det sker en samordning av offerrelaterad data, vilket gör det lättare för olika myndigheter att få åtkomst till och uppdatera register vid behov. En sådan databas kan sättas upp så att systemen från andra grupper direkt matar in uppdaterad data på regelbundna intervall (till exempel månadsvis eller kvartalsvis), eller genom en gemensam datainsamlingsplattform som endast är avsedd för detta ändamål. Ett system med "taggar" kan implementeras av nationella brotts-informationsinstitutioner på olika sätt. Helst skulle fullt integrerade variabler på enhetsnivå möjliggöra en fullständig analys av vilket brott som helst, gärningsperson eller offer genom vilken relevant kombination av disaggregationsvariabler som krävs.

Av effektivitetsskäl, om det nationella registreringssystemet redan använder någon typ av elektronisk databas, kan implementeringen av ICCS inkludera att länka extra data till ICCS "taggar". Registrering och överföring av dessa data kan medföra juridiska eller praktiska problem som måste lösas. Ett sådant initiativ måste stödjas av regelbunden utbildning av personal inom olika myndigheter för att säkerställa korrekt och konsekvent datainsamling och användning av relevanta verktyg, samt GDPR-åtaganden, och genom regelbundna revisioner av den insatta datan för att hjälpa till att identifiera avvikelser och inkonsekvenser mellan myndigheter, vilket gör det lättare att förbättra datakvalitet och jämförbarhet över tid.

Civilsamhällesorganisationer som registrerar och övervakar hatbrott baserade på tydliga, transparenta och robusta metoder bör behandlas som jämbördiga partners med polisen, åklagarmyndigheten och rättsväsendet i arbetet med att förstå och åtgärda brott (till exempel genom arbetsgrupper). Förutom fördelen med att få tillgång till data från civilsamhället (i enlighet med relevanta skyddsåtgärder för offerdata och konfidentialitet) kan detta samarbete öka kvaliteten och djupet i relationerna, vilket i sin tur kan öka chansen att offer fortsätter vara engagerade i det rättsliga systemet och utvecklar förtroende för myndigheterna.²⁸ Det är också nödvändigt att arbeta nära med relevanta civilsamhällesorganisationer för att granska, utveckla och anta specifika strategier för upplysa och få offerkontakt som också tar itu med bevisade hinder för rapportering, inklusive dåliga polisiära

---

discrimination in the Republic of Moldova: rekommendationer och situationsanalys", <https://rm.coe.int/final-data-collection-md-en/16809f7473>.

28 Europarådet (COE), "Innsamling av uppdelade data om hatbrott, hatretorik och diskriminering i Republiken Moldavien: rekommendationer och situationsanalys", <https://rm.coe.int/final-data-collection-md-en/16809f7473>.

svar och långa förseningar i utredningar. Denna metod kräver dock resurser och åtagande för att utveckla kapaciteten hos civilsamhällesorganisationer som för närvarande inte kan genomföra övervakning och offersupport tillräckligt bra.

Registrerings- och datainsamlingssystem bör:

- vara offerinriktade;
- vara en del av ett system som inkluderar högkvalitativ utbildning, utrednings- och åtalriktlinjer, och ett inkluderande rättsligt och politiskt ramverk som stöds av hållbar finansiering;²⁹
- sträva efter internationell anpassning: vara anpassade till internationella normer och standarder. På praktisk nivå säkerställer detta att uppgifterna lättare kan skickas till regelbundna förfrågningar från mellanstatliga organisationer (se till exempel ODIHR:s årliga rapporteringskrav för hatbrott), eller Eurostats brottsdatainsamling som genomförs tillsammans med FN:s undersökningar om brottstrender och brottmålsförvaltning genom UNODC.
- vara transparenta: producera korrekt data som är lättillgänglig för allmänheten; och
- genomföras i en kontext av starkt engagemang för samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter, relevanta regeringsministrar, civilsamhällesorganisationer och akademiker med relevant expertis.

2.6. GDPR-efterlevnad

Med tanke på att denna manual är i EU:s kontext måste det tas hänsyn till vid den initiala uppsättningen av datainsamlingssystem, **att säkerställa GDPR-kompatibel insamling och lagring av data** för att säkerställa att offrens integritet och värdighet respekteras och följer GDPR. Det finns bevis för att utan korrekt datasäkerhet kan riskerna för retraumatisering och intrång i privatlivet vara höga, och offer kan avskräckas från att söka hjälp.³⁰

2.7. Rapportering och transparens

Disaggregerad data bör, vid regelbundna intervall, analyseras och göras lätt

---

29 Europarådet (COE), "Insamling av uppdelade data om hatbrott, hatretorik och diskriminering i Republiken Moldavien: rekommendationer och situationsanalys", <https://rm.coe.int/final-data-collection-md-en/16809f7473>.

30 Victim Support Europe, "Brottsofferstöd och dataskydd", <https://victim-support.eu/wp-content/uploads/2021/02/VSE-Data-Protection-paper.pdf>.

tillgänglig för intresserade intressenter för att möjliggöra identifiering och konfrontation av nya problem som den datan kommer att avslöja. Transparent rapportering kan hjälpa till att främja ansvar och hjälpa beslutsfattare att justera resursfördelningen baserat på identifierade behov.

2.8. Kvalitetssäkring

Data bör genomgå rutinmässig validering genom en rad kontroller för att säkerställa dess tillförlitlighet och noggrannhet. Dessa kontroller bör inkludera att verifiera detaljerade nedbrytningar och att det stämmer överens med de totala siffrorna, att jämföra datatrender mot siffror från tidigare år för att identifiera avvikelser, och att korsa information mellan olika källor – såsom data om brott, offer, misstänkta, åtal och fällande domar³¹ – för att bekräfta konsekvens. Sådana rutiner hjälper till att upprätthålla dataintegritet och stödja informerat beslutsfattande.

Sammanfattningsvis, disaggregerad datasamling, när den genomförs noggrant och säkert, är en hörnsten för att främja EU:s direktiv om offer för brott och målet om rättvis support för alla offer. Genom att avslöja ojämlikheter och vägleda riktad support, bidrar disaggregerad data avsevärt till ett mer lyhört och rättvist system över hela EU.

---

31 Eurostat, "Brott och straffrättslig kvalitet", <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/quality>.

Kapitel 5

Datadelningsavtal (data sharing agreement)

Detta kapitel ger en mall för ett multilateralt avtal om datadelning och understryker samtidigt målen och typen av institutioner och organisationer som kan vara involverade. Ett framgångsrikt svar för att skydda offer för brott kräver samarbete och samverkan mellan många aktörer, och omfattningen av svaren varierar avsevärt. Det är avgörande att formalisera samarbetet genom avtal för att etablera adekvata stödsystem för brottsoffer.

Avtalets målsättning

Följande mål kan utgöra grunden för effektiv, etisk och juridisk datadelning som gynnar alla parter och säkerställer skyddet av individer.

1. **Främja samarbete och kommunikation:** Stärka samarbetet mellan involverade institutioner och organisationer och säkerställa utbyte av data för bättre beslutsfattande, samordnade åtgärder och främst effektiv administration av rättvisa och tillgång till rättvisa för offren.
2. **Säkerställa skydd och välbefinnande för individer:** Underlätta identifiering och hjälp till individer (t.ex. offer, sårbara grupper) på ett sätt som respekterar deras rättigheter, integritet och värdighet.
3. **Främja effektivitet i tjänsteutbud:** Möjliggöra dataöverföring för effektivt tjänsteutbud och stöd mellan olika enheter, för att undvika duplicering och säkerställa kontinuitet i hjälpinsatser.
4. **Stödja rättsliga och juridiska processer:** Säkerställa att all relevant data delas säkert för att stödja rättsprocedurer, från utredning till åtal, samtidigt som konfidentialiteten och integriteten för känslig information upprätthålls.
5. **Följa juridiska och regulatoriska ramar:** Säkerställa att datadelning sker i full överensstämmelse med tillämpliga nationella och internationella lagar, inklusive dataskyddsregler, för att undvika överträdelser och ansvar.
6. **Standardisera datahanteringspraxis:** Etablera gemensamma procedurer och standarder för insamling, bearbetning, lagring och delning av data för att säkerställa konsekvens och noggrannhet mellan alla deltagande enheter och parter.

7. **Bygga förtroende och ansvarstagande mellan parterna:** Skapa en ram för förtroende och ansvar där alla parter ansvarar för att hantera data på ett säkert, etiskt och lagligt sätt, med tydliga konsekvenser vid bristande efterlevnad.

Syfte med informationsdelning

Syftet med datadelning är att underlätta effektiva och samordnade åtgärder mellan de deltagande institutionerna och organisationerna. Den delade datan kommer att tjäna flera viktiga syften, inklusive:

1. **Identifiering av individer:** Möjliggöra korrekt och snabb identifiering av personer som behöver tjänster, skydd eller åtgärder från relevanta enheter.
2. **Samordning av hjälp:** Möjliggöra hänvisning av individer mellan institutioner, och säkerställa att de får nödvändigt stöd (t.ex. juridiskt, medicinskt, ekonomiskt) utan fördröjningar eller dubbelarbete.
3. **Kontinuitet och överföring av tjänster:** Säkerställa att hjälp, stöd eller skydd som ges av en enhet kan överföras till en annan när det behövs, och därmed bibehålla kontinuitet i tjänsterna för de berörda individerna.
4. **Juridiska och rättsliga processer:** Stödja rättsliga utredningar, domstolsärenden eller administrativa processer genom säker delning av relevant data, inklusive bevis, vittnesmål och juridiska dokument.
5. **Operativ effektivitet:** Förbättra den operativa effektiviteten för alla parter genom att dela relevant information som behövs för att tillhandahålla omfattande och integrerade tjänster till de aktuella individerna.
6. **Följa juridiska skyldigheter:** Underlätta efterlevnad av nationella och internationella lagar, inklusive dataskyddsregler, och säkerställa att individers rättigheter och integritet respekteras genom hela processen.

Institutioner och organisationer som kan vara involverade i datadelningsavtalet

Offentliga myndigheter

1. **Rättsvårdande myndigheter** (t.ex. polisen, utredningsenheter): Ansvariga för identifiering av offer, brottsutredningar och rättsliga processer.
2. **Rättsliga organ:** Inblandade i rättsliga processer och juridiska dokument relaterade till aktuella fall.
3. **Socialtjänst och välfärdsmyndigheter:** Tillhandahåller socialt stöd, hjälp till offer och skydd.

4. **Hälsovårdsmyndigheter:** Hanterar medicinsk data, inklusive psykologiska bedömningar och behandlingsdetaljer för individer som behöver medicinsk hjälp.
5. **Migrationsverket:** För fall som involverar offer vid gränsöverskridande ärenden, eller individer som behöver tjänster som rör uppehållstillstånd, asyl eller återvändande.

Icke-statliga organisationer

1. **Organisationer för mänskliga rättigheter:** Arbetar med frågor som rör skydd till brottsoffer, juridisk representation och stödinsatser.
2. **Organisationer till stöd för brottsoffer:** Erbjuder direkt hjälp (t.ex. skyddade boenden, rättshjälp och psykosocialt stöd) till individer i behov.
3. **Juridiska hjälporganisationer:** Erbjuder juridisk representation, rådgivningstjänster och stöd genom rättsprocesser.
4. **Internationella NGO:er:** Hanterar gränsöverskridande datadelning, särskilt för internationella offer, flyktingar eller människohandelsfall.
5. **FN-organ (t.ex. UNHCR och UNICEF):** Arbetar med flyktingbosättning, mänskliga rättigheter och skydd för sårbara individer.
6. **Internationella kriminalrättsorganisationer (t.ex. INTERPOL, Europol):** Underlättar gränsöverskridande brottsutredningar, människohandelsfall eller internationellt rättsligt samarbete.

Vårdgivare

1. **Sjukhus och kliniker:** Delar medicinska journaler och tillhandahåller vård till individer som behöver fysiska eller psykologiska tjänster inom hälso- och sjukvård.
2. **Psyisk hälsovård:** Involverade i bedömning, behandling och rehabilitering av offer eller individer som påverkats av trauma.

Typ av information

Identifiering av offer

Följande innebär insamling av grundläggande och nödvändig information för att identifiera och verifiera individen.

1. **Personliga identifierare:** Fullständigt namn, födelsedatum, kön, nationalitet och identifikationsdokument (t.ex. pass, nationellt ID).

2. **Biometrisk data:** Fingeravtryck, fotografier eller andra biometriska register för att verifiera identiteten.
3. **Kontaktinformation:** Adress, telefonnummer och e-post, om tillämpligt.
4. **Platsinformation:** Aktuell eller senast kända plats, geografiska koordinater eller skyddat boende (om tillämpligt).
5. **Medicinsk och psykologisk status:** Hälsotillstånd, skador eller psykologiska bedömningar som är relevanta för identifiering och omedelbara behov.
6. **Indicieinformation:** Detaljer om hur individen upptäcktes, initiala hjälpen eller möte med myndigheter eller myndigheter (t.ex. datum, plats, situation).
7. **Demografisk information:** Etnicitet, språk, kulturell bakgrund (för att hjälpa till med kulturellt lämpliga svar).

Hänvisning för hjälp

När individen har identifierats kan de hänvisas till olika tjänster och följande data delas för att säkerställa stöd:

1. **Utvärdering av servicebehov:** En formell bedömning av individens behov (t.ex. medicinsk vård, skydd, psykologiskt stöd, juridisk hjälp).
2. **Samtyckesformulär:** Dokumentation av individens informerade samtycke att ta emot tjänster och dela sina uppgifter med relevanta enheter.
3. **Ärendehistorik:** Grundläggande bakgrund om individens situation, inklusive arten av skada eller utnyttjande de utsatts för.
4. **Medicinska journaler:** Hälsotillstånd, diagnoser, behandlingar som tagits emot eller krävs, vaccinationshistorik och pågående medicinering.
5. **Risk- och sårbarhetsbedömningar:** Detaljer om omedelbara hot eller risker (t.ex. säkerhetsbekymmer, behov av skydd) som individen kan stå inför.
6. **Social och ekonomisk bakgrund:** Information om deras familj, beroende eller ekonomiska situation, om det är relevant för tjänsteutbudet.

Överföring av stödtjänster från en enhet till en annan

När en individ förflyttas mellan instanser eller organisationer kommer följande data att underlätta kontinuiteten i stödet:

1. **Fallhanteringsjournaler:** Anteckningar från tidigare instans, samt framsteg och historia av genomförda åtgärder.
2. **Erbjudet stöd:** Specifikationer om det stödsom redan har tillhandahållits (t.ex. boende, ekonomiskt stöd, medicinsk behandling) och eventuellt

pågående stöd.

3. **Vårdplaner och uppföljning:** Dokumentation om pågående eller framtida planer, inklusive möten, behandlingar och nästa steg i tillhandahållandet av stöd.
4. **Hänvisningsintyg:** Officiella dokument eller intyg som rekommenderar ytterligare tjänster eller åtgärder som krävs för individen av den mottagande enheten.
5. **Nödkontakter:** Kontaktuppgifter till ansvariga parter eller handläggare som varit involverade i den tidigare fasen.

Överföring av data som behövs för rättsliga förfaranden

För individer som är involverade i rättsliga eller juridiska processer kommer viss data att delas med brottsbekämpande myndigheter, juridiska team eller domstolar:

1. **Vittnesmål eller vittnesförhör:** Skriftliga eller inspelade uttalanden som lämnats av individen, vittnen eller relevanta parter.
2. **Bevisdokumentation:** Fysiska eller digitala bevis relaterade till fallet, som bilder, videor eller rättsmedicinska rapporter.
3. **Domstolsdokument och inlagor:** Rättsliga dokument som lämnats in till domstol (t.ex. åtal, klagomål, domar).
4. **Brottsregister och historia:** Eventuell tidigare inblandning i rättsfall, om det är relevant för det aktuella rättsliga förfarandet.
5. **Juridisk representation:** Information om individens advokat eller rättsliga ombud.
6. **Skyddsåtgärder eller rättsliga skydd:** Dokument som beskriver domstolsbeslutade skyddsåtgärder (t.ex. besöksförbud, vittnesskyddsprogram).
7. **Konfidentiell rättslig kommunikation:** Säker delad kommunikation mellan juridiska ombud och den rättsliga myndigheten som måste förbli konfidentiell.

Övriga relevanta datatyper

Under alla faser kan ytterligare information delas för att stödja individens behov och skydda deras rättigheter, såsom:

1. **Kulturella och språkliga preferenser:** Data om språkbarriärer, behov av tolkar eller specifik kulturell hänsyn.

2. **Utbildning och färdigheter:** Information om individens utbildningsbakgrund eller kompetens, särskilt relevant för återintegrering och långsiktigt stöd.
3. **Identifiering av gärningspersoner:** Data relaterad till misstänkta eller individer kopplade till brott, relevant i fall av människohandel, misshandel eller utnyttjande.
4. **Resedokument och migrationshistorik:** I fall av flyktingar eller fördrivna personer kan relevant resehistorik, visum eller flyktingstatusdokument vara nödvändiga.

Säkerhet och dataskyddsåtgärder

För all data som delas i ovanstående faser måste strikt efterlevnad av dataskyddslagar, säkra överföringsprotokoll (t.ex. krypterad kommunikation) och sekretesstandarder upprätthållas. Varje delad data ska begränsas till vad som är nödvändigt för det angivna syftet, och åtkomst ska endast beviljas auktoriserad personal.

Beskrivning av hur informationen kommer att behandlas

Riktlinjer för databehandling

För att säkerställa att informationen som delas enligt ett multilateralt datadelningsavtal hanteras på ett säkert, etiskt och lagenligt sätt, beskriver följande riktlinjer hur data kommer att behandlas, vem som är ansvarig och genom vilka medel den kommer att behandlas.

Personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde

Varje deltagande organisation kommer att spela en av två viktiga roller i behandlingen av delad data:

Personuppgiftsansvarig: Organisationen som bestämmer syftet och metoderna för behandling av personlig data. Personuppgiftsansvarig kommer att säkerställa att data samlas in, behandlas och överförs i enlighet med alla relevanta rättsliga förpliktelser.

Ansvarsområden för personuppgiftsansvariga:

1. Bestämma syftet med datadelningen (t.ex. identifikation av offer, hänvisning för stöd).
2. Säkerställa att insamlad data är lagenlig, nödvändig och relevant för den specifika fasen av engagemang.
3. Etablera policys och procedurer för datadelning i enlighet med tillämpliga lagar och detta avtal.

4. Säkerställa att de registrerade informeras om hur deras data samlas in, delas och används, inklusive att inhämta informerat samtycke när det är nödvändigt.

Personuppgiftsbiträde: Organisationen eller enheten som behandlar data för personuppgiftsansvarigas räkning. Personuppgiftsbiträde är skyldiga att följa personuppgiftsansvarigas instruktioner och får inte bestämma hur data används.

Ansvarsområden för personuppgiftsbiträde:

1. Behandla data på ett säkert sätt och endast enligt personuppgiftsansvarigas instruktioner.
2. Implementera tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa data-säkerhet (t.ex. kryptering, säkra överföringskanaler).
3. Säkerställa att endast auktoriserad personal har åtkomst till data och att data hanteras konfidentiellt.
4. Rapportera eventuella dataintrång eller incidenter till personuppgiftsansvarigas utan dröjsmål.

Medel för databehandling

Data som delas enligt detta avtal kommer att behandlas med hjälp av säkra, reglerade metoder för att skydda integriteten, sekretessen och tillgången till informationen.

1. Dataförvaring: Data kommer att förvaras på ett säkert sätt med hjälp av krypterade databaser eller molnlagringslösningar som följer relevanta dataskyddsstandarder (t.ex. ISO/IEC 27001, EU:s allmänna dataskyddsförordning 2016/679 (GDPR)).
2. Lagring av uppgifter: Personuppgifter kommer endast att behållas så länge det är nödvändigt för att uppfylla syftena som anges i detta avtal. Efter att det relevanta syftet har uppfyllts (t.ex. när offrets fall är avslutat eller den rättsliga processen är slutförd) kommer data att raderas eller anonymiseras på ett säkert sätt.

Anonymisering och pseudonymisering

I de fall där full identifikation av en individ inte krävs för specifika processer (t.ex. forskning eller dataanalys) kommer data att anonymiseras eller pseudonymiseras för att skydda individens identitet.

Inhämtning av informerat samtycke och de registrerades rättigheter

1. Inhämtning av informerat samtycke: Personuppgiftsbiträde måste säkerställa att individer (de registrerade) lämnar informerat samtycke för insamling och delning av deras personuppgifter, om inte rättsliga undantag gäller (t.ex. krav på obligatorisk rapportering). Samtycke måste dokumenteras tydligt och kommuniceras till individen på ett förståeligt sätt, inklusive information om vem som kommer att få åtkomst till deras data, för vilket syfte och under vilken tidsperiod.
2. De registrerades rättigheter: Individer har rätt att:
  - a. Åtkomst: Begära åtkomst till sina personuppgifter som delas mellan enheterna.
  - b. Rättelse: Begära rättelser av felaktiga eller ofullständiga uppgifter.
  - c. Radering: Begära radering av sina uppgifter om de inte längre är nödvändiga för de syften för vilka de samlades in (förutom när rättsliga skyldigheter kräver datalagring).
  - d. Begränsning: Begära att deras data begränsas från vidare behandling under specifika förhållanden.
  - e. Invändning: Invända mot behandling av deras data för vissa syften, som direktmarknadsföring eller icke-väsentliga aktiviteter.

Incidentrapportering och dataintrång

1. **Dataintrångsmeddelande:** Vid dataintrång måste personuppgiftsbiträde omedelbart meddela personuppgiftsansvarig. Personuppgiftsansvarig kommer då att bedöma risken för de registrerades rättigheter och friheter och meddela relevant dataskyddsmyndighet inom [48 timmar], om det behövs.
2. **Incidentresponsplan:** Alla parter i avtalet måste ha en incidentresponsplan på plats för att hantera dataintrång och andra säkerhetsincidenter. Denna plan ska inkludera åtgärder för att begränsa skador, undersökningsprocedurer och kommunikationsprotokoll.

Rättsliga konsekvenser om avtalet inte respekteras

Underlåtenhet att följa villkoren i detta **multilaterala datadelningsavtal** kan resultera i allvarliga rättsliga och kontraktuella konsekvenser. Dessa konsekvenser syftar till att skydda de registrerades rättigheter, säkerställa ansvarstagande och främja efterlevnad av dataskyddslagar. Nedan följer de potentiella rättsliga konsekvenserna om avtalet inte respekteras:

Brott mot dataskyddslagar

Underlåtenhet att följa detta avtal kan leda till brott mot nationella och internationella dataskyddsregler, såsom den allmänna dataskyddsförordningen (GDPR) eller andra relevanta ramverk. Potentiella konsekvenser kan vara:

1. **Böter och påföljder:** Reglerande myndigheter kan ålägga organisationer kraftiga böter och påföljder för att inte följa dataskyddslagar. Enligt GDPR kan böter uppgå till 20 miljoner euro eller 4 % av organisationens globala årsomsättning, beroende på vilket belopp som är högre.
2. **Straffrättsligt ansvar:** Om brottet involverar brottslig handling (t.ex. avsiktlig försummelse, obehörigt avslöjande av känslig information) kan ansvariga individer åtalas, vilket kan leda till fängelsestraff eller andra rättsliga påföljder beroende på jurisdiktionen.

Förslag på hur avtalet kan granskas och hur ändringar kan genomföras

Det **multilaterala datadelningsavtalet** kommer att genomgå regelbundna granskningar och kan ändras för att säkerställa att det förblir relevant, effektivt och i enlighet med föränderliga rättsliga krav, teknologiska framsteg och operativa behov. Nedan beskrivs granskningsprocessen och förfarandet för att införa ändringar:

Granskningsfrekvens

Avtalet kommer att granskas periodiskt för att bedöma dess effektivitet och säkerställa att det fortsätter att uppfylla de relevanta lagarna och bästa metoderna. Granskningsfrekvensen är följande:

1. **Årlig granskning:** Avtalet kommer att granskas minst en gång varje 12:e månad av alla deltagande enheter.
2. **Trigger-baserad granskning:** Förutom den årliga granskningen kommer avtalet att granskas när specifika triggers uppstår, såsom:
  - a. **Ändringar i rättsliga eller regulatoriska krav:** Om nya dataskyddslagar eller regler träder i kraft kommer en granskning att initieras för att säkerställa efterlevnad.
  - b. **Teknologiska förändringar:** Om betydande teknologiska utvecklingar sker (t.ex. nya teknologier för databehandling eller säkerhet) kommer en granskning att bedöma om avtalet behöver uppdateras för att ta hänsyn till dessa förändringar.
  - c. **Operativa förändringar:** Om en ny institution ansluter sig till avtalet

eller om det sker ändringar i de nuvarande deltagares roller eller ansvar, kommer en granskning att genomföras för att uppdatera relevanta klausuler.

- d. **Säkerhetsincidenter eller intrång:** Vid ett större dataintrång eller säkerhetsincident kommer en omedelbar granskning att initieras för att åtgärda eventuella svagheter och förhindra framtida incidenter.

Granskningsprocess

Granskningsprocessen kommer att omfatta följande steg för att säkerställa en samarbetsvänlig och transparent metod:

1. **Bildande av en granskningskommitté:** En granskningskommitté kommer att bildas, som består av representanter från alla deltagande enheter (t.ex. dataskyddsansvariga, juridiska rådgivare, IT-säkerhetspersonal). Denna kommitté kommer att leda granskningsprocessen.
2. **Insamling av feedback:** Input kommer att samlas in från alla deltagande institutioner och organisationer. Varje part kommer att ge feedback om den aktuella effektiviteten av avtalet, eventuella utmaningar som har uppstått och områden som kan förbättras.
3. **Riskbedömning:** Granskningskommittén kommer att genomföra en omfattande riskbedömning för att identifiera eventuella nya risker relaterade till datadelning (t.ex. cybersäkerhetshot, efterlevnadsrisker eller juridiska risker).
4. **Efterlevnadsrevision:** Granskningen kan inkludera en revision av datadelningens praxis för att säkerställa efterlevnad av avtalsvillkoren och relevanta lagar eller regler.
5. **Förberedelse av rapport:** Granskningskommittén kommer att förbereda en rapport som sammanfattar resultaten, rekommendationerna och föreslagna ändringar.
6. **Godkännande av intressenter:** Granskningsrapporten, inklusive eventuella rekommenderade ändringar, kommer att delas med alla intressenter för diskussion och godkännande. Varje deltagande enhet måste godkänna de föreslagna ändringarna enligt sina interna beslutsprocesser.

Uppsägning eller återkallelse

Om en enhet önskar dra sig ur avtalet eller avsluta sitt deltagande:

1. **Uppsägning:** En enhet som önskar dra sig ur avtalet måste ge skriftligt meddelande [60 dagar] i förväg till alla andra deltagare och specificera skälet till utträde.

2. **Hantera data vid utträde:** Vid utträde måste den avgående enheten säkerställa att alla delad data som de innehar återlämnas, raderas eller anonymiseras på ett säkert sätt, i enlighet med avtalets datalagrings- och säkerhetsbestämmelser.
3. **Avtalets upphörande:** Avtalet får endast avslutas genom ömsesidigt samtycke från alla parter. Vid upphörande måste alla parter säkerställa att den delade datan hanteras på ett säkert sätt (raderas eller återlämnas) och följa eventuella relevanta juridiska skyldigheter gällande dataskydd.

Versionskontroll

För att säkerställa tydlighet kommer varje version av avtalet och eventuella ändringar att numreras och dateras, med en tydlig indikation på de ändringar som har gjorts i förhållande till föregående version. Den senaste versionen kommer att vara det enda giltiga och verkställbara dokumentet vid varje given tidpunkt.

Genom att följa dessa gransknings- och ändringsprocedurer kommer avtalet att förbli flexibelt och anpassningsbart till förändringar, samtidigt som det säkerställs att datadelningens praxis fortsätter att möta alla parters behov och följa lagstadda standarder.

Mall för Multilateralt Datadelningssavtal

1. Inledning

Detta multilaterala datadelningssavtal ("Avtalet") ingås av och mellan följande institutioner och organisationer:

Institution 1 (Fullständig juridiskt namn, adress)

Institution 2 (Fullständig juridiskt namn, adress)

Organisation 1 (Fullständig juridiskt namn, adress)

Organisation 2 (Fullständig juridiskt namn, adress)

Parterna enas om att dela data i enlighet med de villkor som anges nedan för att uppfylla de angivna målen och syftena, och säkerställa korrekt hantering, säkerhet och konfidentialitet av datan.

2. Avtalets syften

Huvudsyftet med detta Avtal är att etablera ett samarbetsramverk mellan Parterna för säker, effektiv och laglig datadelning. Specifika syften inkluderar:

Förbättra samordning och samarbete mellan institutioner och organisationer inom [sektor/område, t.ex. identifiering av offer, rättshjälp].

Säkerställa att information flödar korrekt mellan parterna för att underlätta effektiv tjänsteleverans, rättsliga processer och assistansöverföring.

Säkerställa efterlevnad av tillämpliga dataskydds- och sekretesslagar.

3. Syftet med datadelning

Data som delas under detta Avtal kommer att användas för följande syften:

- i. Offeridentifiering: För att tillhandahålla korrekt och tidsenlig information för att stödja identifiering av offer och lämpliga hänvisningar.
- ii. Hänvisning för assistans: För att underlätta hänvisningsprocessen mellan de relevanta enheterna som är involverade i att tillhandahålla assistans eller stöd.
- iii. Överföring av assistansstöd: För att möjliggöra en smidig överföring av stöd mellan institutioner, så att inga servicegap uppstår.

- iv. Rättsliga procedurer: För att assistera vid insamling, överföring och verifiering av information som är nödvändig för rättsliga förfaranden eller juridiska utredningar.

4. Institutioner och organisationer som är involverade

Följande institutioner och organisationer är Parter i detta Avtal:

- i. Institution 1: (Beskrivning av roll och typ av data som hanteras)
- ii. Institution 2: (Beskrivning av roll och typ av data som hanteras)
- iii. Organisation 1: (Beskrivning av roll och typ av data som hanteras)
- iv. Organisation 2: (Beskrivning av roll och typ av data som hanteras)

5. Typer av data som ska delas

Relevant data som ska delas mellan parterna inkluderar, men är inte begränsade till, följande:

5.1. Identifiering av offer

- Personliga identifierare (t.ex. namn, födelsedatum, nationalitet)
- Kontaktinformation
- Medicinska journaler eller psykologiska bedömningar (om tillämpligt)

5.2. Hänvisning för assistans

- Bedömningar av servicebehov
- Incidenthanteringsdokument
- Tillhandahållna stödåtgärder (t.ex. bostad, rättslig assistans)

5.3. Överföring av assistansstöd

- Dokument för överföring av ärenden
- Ekonomiskt eller materiellt stöd som tillhandahålls
- Data för servicekontinuitet

5.4. Data för rättsliga procedurer

- Incidentrapporter
- Vittnesmål och vittnesutsagor
- Bevisdokumentation

6. Ansvar för databehandling

Varje part i detta Avtal enas om att behandla data i enlighet med följande riktlinjer:

- i. Data Controller (Personuppgiftsansvarig): Den enhet som är ansvarig för att fastställa syftet och medlen för behandlingen av den delade datan.
- ii. Data Processor (Personuppgiftsbiträde): Den enhet som är ansvarig för att behandla datan på uppdrag av personuppgiftsansvarig.

Data måste hanteras säkert med [säkra kommunikationssystem, kryptering, etc.] och åtkomst ska begränsas till behörig personal.

7. Juridiska konsekvenser av bristande efterlevnad

Om villkoren i detta Avtal inte efterlevs kan följande konsekvenser uppstå:

- i. Uppsägning av detta Avtal för den part som bryter mot det.
- ii. Rättsliga åtgärder enligt tillämpliga nationella eller internationella dataskyddslagar.
- iii. Ersättning för skador eller förluster som uppstår till följd av dataintrång eller olaglig datadelning.

8. Granskning och ändringar

Detta Avtal kommer att granskas [årligen, vartannat år, etc.] för att säkerställa att det förblir relevant och följer tillämpliga lagar. Alla ändringar måste föreslås skriftligt och godkännas av alla Parter.

Granskningsprocess: De utsedda representanterna för varje Part kommer att träffas [frekvens] för att bedöma Avtalet.

Ändringsförfarande: Varje Part kan föreslå ändringar. Sådana ändringar måste dokumenteras och signeras av behöriga representanter från alla Parter innan de träder i kraft.

Parternas underskrifter

Genom att underteckna nedan godkänner Parterna de villkor som anges i detta multilaterala datalämningsavtal.

Institution 1

Behörig underskrift: _____ Datum: _____

Institution 2

Behörig underskrift: _____ Datum: _____

Organisation 1

Behörig underskrift: _____ Datum: _____

Organisation 2

Behörig underskrift: _____ Datum: _____